

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему Корпоративна фінансова стратегія ПАТ «СВРАЗ Дніпровський
металургійний завод» та шляхи її оптимізації

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Банківська справа

Ю.В.Симець

Керівник доцент Сейсебаєва Н.Г.

Рецензент к.е.н., ст. викладач Батракова Т.І.

Запоріжжя – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Банківська справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«_____» _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Симець Юлії Віталіївни

1. Тема роботи: «Корпоративна фінансова стратегія ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» та шляхи її оптимізації»
керівник роботи: Сейсебаєва Наталія Григорівна, к. е. н., доцент кафедри
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити теоретичні засади формування корпоративної фінансової стратегії підприємства; узагальнити підходи щодо формування корпоративної фінансової стратегії; розглянути критерії ефективності корпоративної фінансової стратегії; проаналізувати сутність та складові корпоративної фінансової стратегії; здійснити оцінку ефективності корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД»; надати пропозиції щодо удосконалення корпоративної фінансової стратегії підприємства ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 14 рис., 17 табл.

6. Консультанти розділів роботи

Ро зді л	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доцент кафедри	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доцент кафедри	13.09.2019 р.	13.09.2019 р.
3	Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доцент кафедри	18.10.2019 р.	18.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____ Ю.В.Симець
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Н.Г.Сейсебаєва
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 104 с., 14 рис., 17 табл., 71 джерел, 3 додатки.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-прикладні засади формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо фінансових ресурсів підприємства, аналізу їхнього формування та використання, а також пошуку сучасних методів щодо їх покращення.

Методи дослідження: аналіз даних статистики, звітів, стандартів, законодавчих актів, документів планування; компаративний метод; економіко-статистичний метод аналізу; графічний метод.

Одержані результати: проведено комплексне дослідження теоретико-організаційних засад формування та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах, розроблено практичних рекомендації щодо їх оптимізації, систематизовано проблеми та виявлено можливості покращення формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Розроблені рекомендації дозволяють фінансовій службі підприємства отримати достовірну якісну інформацію про реальні можливості підприємства та ввести в дію особливі методи і механізми формування фінансових ресурсів, забезпечуючи, таким чином, його конкурентоспроможність.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ВЛАСНІ ДЖЕРЕЛА, ЗАЛУЧЕНІ ДЖЕРЕЛА, УПРАВЛІННЯ, ОПТИМІЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЕФЕКТИВНІСТЬ.

SUMMARY

Qualifying work: 104 pp., 14 fig., 17 tab., 71 references, 3 annex.

The object of the study is the process of formation and use of financial resources of the enterprise.

The subject of the research is theoretical and applied principles of formation and use of financial resources of the enterprise.

The purpose of the master's qualification work is to substantiate theoretical foundations and practical recommendations on the financial resources of the enterprise, to analyze their formation and use, as well as to find modern methods for their improvement.

Research methods: analysis of statistics, reports, standards, legislation, planning documents; comparative method; economic and statistical method of analysis; graphical method.

The results obtained: a comprehensive study of the theoretical and organizational foundations of the formation and use of financial resources of the enterprise in modern conditions, developed practical recommendations for their optimization, systematized problems and identified opportunities to improve the formation and use of financial resources of the enterprise. The developed recommendations allow the financial service of the enterprise to receive reliable qualitative information about the real capabilities of the enterprise and to put into effect specific methods and mechanisms of formation of financial resources, thus ensuring its competitiveness.

The scientific novelty of the master's work consists in a comprehensive study of the theoretical and methodological foundations of the formation and use of financial resources of the enterprise in modern conditions and the development of practical recommendations for their optimization.

The significance of the results of the master's qualification work is that the developed recommendations allow the financial service of the enterprise to obtain reliable qualitative information about the real capabilities of the enterprise

and to put into effect specific methods and mechanisms of formation of financial resources, thus ensuring its competitiveness.

The questions of economic essence of financial resources of enterprise, classification of sources of financial resources formation and mechanism of formation of financial resources of enterprise are considered. Also, the foreign experience of formation of financial resources of the enterprise is examined. The analysis of structure and structure of enterprise financial resources is carried out. The estimation of efficiency of placing and use of financial resources of the enterprise and reserves of their increase is given. The sources of financial resources replenishment of the enterprise were proposed. The improvement of the mechanism of management of financial resources of the enterprise is proposed.

The results of the study can be applied by enterprises, in particular, the method of forecasting profit based on the extrapolation method and the model of financial equilibrium.

FINANCIAL RESOURCES, OWN RESOURCES, CUSTOMIZED SOURCES, MANAGEMENT, OPTIMIZATION OF SOURCES OF FORMATION, FINANCIAL STATUS, EFFICIENCY.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.2 Сутність та складові корпоративної фінансової стратегії	11
1.2 Формування корпоративної фінансової стратегії	21
1.3 Критерії ефективності корпоративної фінансової стратегії	28
Висновки до розділу 1	36
2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД»	38
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства	38
2.2 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	51
2.3 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства	59
Висновки до розділу 2	66
3 УДОСКОНАЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД»	68
3.1 Формування ефективної фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством	68
3.2 Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства	78
Висновки до розділу 3	89
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Нові економічні відносини, які створюються на засадах інформаційної економіки, зумовлюють потребу у прогресивних способах і методах управління підприємствами. Однозначно можна констатувати, що для досягнення визначеної мети можна рухатись різними способами, а вибір конкретного способу її досягнення є рішенням стосовно стратегії розвитку.

Складові ефективності діяльності підприємства будь-якої сфери діяльності: висока конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стабільність та стійкість, прибутковість та інвестиційна привабливість досягаються шляхом здійснення ефективного фінансового управління. Неодмінною передумовою забезпечення стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства сьогодні виступає його фінансова стратегія, що займає ключове положення у системі корпоративного управління. Збалансованість корпоративних інтересів у системі корпоративного управління в цілому та між її важливими складовими зокрема і є головною запорукою успіху сучасного підприємства. Все вище зазначене, дозволяє констатувати про необхідність обґрунтування процесів формування та оцінювання фінансової стратегії і системи корпоративного управління підприємств у їх взаємозв'язку, взаємообумовленості та взаємовпливу в сучасному динамічному середовищі.

Вагомий внесок у розвиток стратегій зробили зарубіжні вчені: І. Ансофф, О. Віханський, А. Градов, Б. Карлофф, М. Портер, А. Стрікленд, А. Томпсон, У. Шарп та інші. Серед найбільш вагомих сучасних досліджень проблем формування фінансового потенціалу і фінансових стратегій підприємств є праці наступних українських вчених: М. Білик, Г. Блакити, І. Брітченка, А. Воронкової, С. Оборської, Г. Партина, А. Череп, З. Шершньової та інших. У роботах зазначених авторів розглянуті різні аспекти процесів створення стратегій та систем корпоративного управління

підприємствами. Однак, єдиного підходу до обґрунтування процесів формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємствами із врахуванням взаємозв'язків, взаємообумовленості і взаємовпливів між фінансовою стратегією та системою управління підприємством не знайдено.

Недостатній рівень дослідження теоретичних, методологічних та практичних питань щодо управління корпоративною фінансовою стратегією обумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, її мету та завдання.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних та практичних рекомендацій щодо формування ефективної корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні завдання:

- дослідити сутність та складові роль корпоративної фінансової стратегії;
- розглянути особливості формування корпоративної фінансової стратегії;
- узагальнити критерії ефективності корпоративної фінансової стратегії;
- здійснити оцінку ефективності корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»;
- запропонувати заходи щодо удосконалення корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Об'єкт дослідження є процеси управління фінансами підприємства в системі корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Предмет дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінювання корпоративної фінансової стратегії.

Для досягнення визначеної мети й вирішення поставлених у роботі завдань використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез для систематизації та групування класифікаційних ознак

корпоративної фінансової стратегії; морфологічний аналіз – для уточнення сутності й змісту поняття «корпоративна фінансова стратегія»; логічне узагальнення і порівняння – для аналізу підходів до оцінювання ефективності фінансової стратегії; фінансовий і статистичний аналіз, метод формалізації.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи виступили фінансова звітність ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод», підручники, навчальні посібники, статті вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

– удосконалено організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством, в основі якого лежать домінанти і модель формування фінансової стратегії підприємства. Даний механізм враховує взаємозв'язки, взаємообумовленість і взаємовплив між системою корпоративного управління та її складовою – фінансовою стратегією підприємства, що дозволяє більш обґрунтовано розробляти практичні рекомендації щодо напрямів фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Запропоновані практичні рекомендації спрямовані на підвищення рівня корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» та передбачають запровадження заходів щодо покращення його фінансового стану.

Апробація результатів дослідження. Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження подано до збірника тез-доповідей V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності»: (м. Запоріжжя, грудень 2019 р.).

За результатами дослідження подано до друку статтю у збірник наукових праць «Нова економіка».

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та складові корпоративної фінансової стратегії

Стратегічна концепція розвитку підприємства в якості фундаментальної має ідею ефективного фінансового вибору. Досягти такого результату можна реалізацією стратегії фінансового управління, яка передбачає ефективне досягнення цілей фінансовими методами і засобами. Згідно з дослідженнями ряду авторів (Акофф Р., Аммельбург Г., Аніскін Ю., Ансофф І., Архіпов В., Баканов М., Балабанов І.) ця стратегія отримала назву фінансової стратегії управління підприємством.

Стратегічне управління фінансами є синтезом таких галузей загальної теорії управління, як стратегічний менеджмент і фінансовий менеджмент. Питанням стратегічного управління фінансами приділяється увага вченими, як у фінансовому менеджменті, так і стратегічному управлінні [47].

Фінансова стратегія є невід'ємним елементом системи корпоративного управління підприємства – форми реального втілення управлінських взаємозв'язків.

Якщо розглядати стратегічний менеджмент, то фінансова стратегія є одним із найважливіших видів функціональних стратегій підприємства і спрямована на забезпечення реалізації корпоративної та бізнес-стратегій, визначає систему скоординованих напрямів перспективного розвитку фінансової діяльності підприємства в умовах невизначеності, підпорядкована довгостроковим цілям, що враховують фінансові інтереси його власників, забезпечують ефективне використання внутрішнього фінансового потенціалу та можливість своєчасної адаптації до зміни умов зовнішнього фінансового середовища [64].

У фінансовому менеджменті сутність фінансової стратегії виражена за

допомогою таких термінів як: довгострокове інвестування, структура капіталу, дивідендна політика, кредитна політика, управління оборотним капіталом, матеріальними і нематеріальними активами, фінансове планування і прогнозування тощо.

Отже, теорія фінансової стратегії досліджує об'єктивні закономірності функціонування підприємств в ринкових умовах господарювання, а також розробляє способи, механізми та форми виживання і адаптації підприємства в нових умовах [41]. Більшість авторів дають визначення фінансової стратегії підприємства як системи напрямків розвитку підприємства, необхідних для досягнення поставлених цілей в довгостроковій перспективі, в межах певної місії.

Реалізація фінансової стратегії можлива шляхом мобілізації, ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів [49]. До цього визначення сутності фінансової стратегії можна було б додати забезпечення фінансових інтересів підприємства та його фінансової безпеки. Таким чином, стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства є різновидом фінансової стратегії, яка може бути окремою системою, а може входити до складу загальної фінансової стратегії підприємства.

Необхідно відзначити, що фінансова стратегія – це відносно нове поняття у вітчизняній науці та практиці менеджменту. водночас слід відзначити, що в зарубіжній літературі (зокрема, американській та європейській) з фінансового менеджменту поняття «фінансова стратегія» практично відсутнє, науковці оперують такими термінами, як, наприклад, «фінансове планування», «довгострокові інвестиційні рішення», «управління структурою капіталу». в стратегічному менеджменті вона розглядається виключно як різновид функціональних стратегій.

Серед вітчизняних та російських науковців, які досліджують сутність цього поняття, відсутній єдиний загальноприйнятий підхід до його трактування (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «фінансова стратегія підприємства»

Автор	Визначення	Ключове поняття з визначення
І.О. Бланк [8]	Один з важливих видів функціональної стратегії підприємства, яка забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування і використання фінансових ресурсів під час зміни умов зовнішнього середовища	вид функціональної стратегії підприємства
К.Е.Власова, О.В. Кирова [13]	Довготривалий курс цілеспрямованого управління фінансами для досягнення загально організаційних стратегічних цілей	довготривалий курс
О.М. Гончаренко [14], В.А. Янковська [65]	Визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства, що включають в себе формування, управління та планування його фінансових ресурсів з метою підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства
В.Л.Дикань, В.О.Зубенко, О.В.Маковоз [40]	Загальний план визначення фінансових потреб і фінансових результатів, а також альтернативного вибору джерел фінансування з метою мінімізації вартості капіталу та максимізації прибутку	загальний план
О.А. Кузнецова, І.О. Ішєєва, Ю.В. Дворнікова [51]	Система відносин, пов'язаних з досягненням і вирішенням довгострокових цілей і завдань фінансової діяльності організації, які визначаються її фінансовою ідеологією, і орієнтовані на пошук ефективних шляхів їх досягнення і розв'язання	система відносин
А.І. Петрова, О.І. Заруднев [31]	Складна багатофакторна орієнтована модель дій і заходів, необхідних для досягнення поставлених перспективних цілей у загальній концепції розвитку щодо формування і використання фінансово-ресурсного потенціалу	складна багатофакторна орієнтована модель дій
І.Й. Плікус [32]	Спосіб реалізації підприємством цілей фінансової діяльності, спрямований на розв'язання основного протиріччя між потребою у фінансових ресурсах і можливістю їх використання	спосіб реалізації цілей
А.М. Поддєрьогін [34]	Стратегія, що включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання	методи та практика формування та планування фінансових ресурсів підприємства
Т.Є. Шевченко, О.І. Лозовська [63]	Фінансова програма розвитку діяльності підприємства, що включає методи формування фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових конкурентних умовах функціонування	фінансова програма

Таким чином, узагальнивши і систематизувавши зазначені вище підходи

можна зробити висновок, що сутність корпоративної фінансової стратегії полягає у визначенні пріоритетних цілей і системи заходів по їх досягненню в області формування фінансових ресурсів, оптимізації структури капіталу та ефективності використання активів, що відповідають загальній концепції розвитку підприємства і забезпечують її реалізацію. Вона виробляється на основі аналізу фінансового стану, аналізу результатів господарської діяльності, ефективності та якості управління підприємством, прогнозів стану і аналізу динаміки ринків продукції, що випускається, оцінки потенційних ризиків (кредитних, інвестиційних, і валютних і т.д.), а також аналізу сильних і слабких сторін підприємства, його конкурентних позицій.

Загалом корпоративна фінансова стратегія підприємства:

- охоплює всі основні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства та розвитку його фінансових відносин з партнерами;

- забезпечує коригування джерел формування, напрямів розміщення та використання фінансових ресурсів залежно від змін чинників внутрішнього фінансового середовища підприємства;

- сприяє швидкій адаптації до змін, які відбуваються у зовнішньому фінансовому середовищі підприємства;

- обґрунтовує стратегічні орієнтири фінансової діяльності підприємства;

- є основою для прийняття стратегічних рішень щодо підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Фінансова стратегія, включаючи різноманітні методи та інструменти формування фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, орієнтована на збільшення ринкової вартості підприємства, а також добробуту його власників в умовах швидкозмінного зовнішнього середовища.

Основними завданнями корпоративної фінансової стратегії є [60]:

- визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;

- визначення перспективних фінансових взаємин із суб'єктами

господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами;

- фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності на перспективу;

- вивчення економічних та фінансових можливостей імовірних конкурентів, розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості;

- розробка способів виходу із кризового стану та методів управління за умов кризового стану підприємства.

Сьогодні в економічній літературі однозначно не визначені не лише сутність фінансової стратегії, але й її місце в системі менеджменту підприємства. Зокрема, С.К. Базика пропонує розглядати фінансову стратегію як органічний елемент фінансового регулювання підприємства:

- у методологічному плані сутність і механізм формування фінансової стратегії необхідно аналізувати як одну з проблем фінансових відносин, фінансової оцінки реалізації стратегічних цілей підприємства;

- у схемі економічного регулювання фінансову стратегію необхідно розглядати як компонент загальної стратегії підприємства разом з товарними, інвестиційними, маркетинговими та іншими видами стратегічних рішень [3].

У рамках такого підходу чітко простежується взаємозв'язок фінансового та стратегічного менеджменту.

На нашу думку, корпоративна фінансова стратегія як специфічний фінансовий інструмент має низку особливостей:

- основним її завданням є окреслення пріоритетних напрямів діяльності, обґрунтування доцільності реалізації ключових проектів і програм, які сприятимуть максимізації прибутку підприємства в майбутньому;

- розробляється в умовах неповної інформації, отже, не дає змогу точно передбачити майбутній стан, а тому характеризується значною мінливістю стратегічних рішень;

- є основою для підвищення ефективності діяльності підприємства на тривалу перспективу.

Якщо розглядати корпоративну фінансову стратегію з точки зору стратегічного менеджменту, то, на думку групи вітчизняних вчених, вона виконує подвійну роль, а саме є:

- компонентом загальної стратегії – однією з функціональних стратегій, мета якої полягає у захопленні фінансових позицій на ринку;
- базовою стратегією, що забезпечує (за допомогою фінансових інструментів, методів фінансового менеджменту тощо) реалізацію будь-якої базової стратегії, мета її полягає в ефективному використанні фінансових ресурсів та управлінні ними [18].

Вважаємо, що при розробці корпоративної фінансової стратегії слід керуватися як загальними правилами системного і ситуаційного підходів, так і принципами, що забезпечують найбільш раціональне і швидке досягнення поставлених стратегічних цілей. Так, для реалізації методів управлінської діяльності пропонуються [28] такі принципи, як науковість, функціональна спеціалізація, послідовність, безперервність, контроль і координація діяльності, забезпечення єдності прав і відповідальності в кожній його ланці, максимально широке залучення виконавців в процесі підготовки рішень.

Інші автори [30] пропонують основоположні принципи фінансової стратегії:

- фінансовий підхід до вибору довготривалих цілей і засобів їх досягнення;
- конкурентна перевага;
- мінімізація кумулятивних витрат;
- чітке формулювання цілей інвестиційної діяльності;
- імпліцитний характер стратегічних цілей;
- сканування ринку і вибір місії підприємства.

З огляду на циклічність економіки і непостійну динаміку показників розвитку фінансових ринків, високий ступінь інноваційності фінансових інструментів (а отже максимальну прибутковість і високі ризики) і відкритий доступ до них з боку всіх фінансових суб'єктів, взаємозалежність окремих

суб'єктів від динаміки світового ринку і навпаки, слід сформувавши ряд положень, які необхідно розглядати в якості компонентів фінансової стратегії.

В економічній літературі пропонується різна структура фінансової стратегії підприємства [37]. Способи та напрямки досягнення заявлених цілей визначаються в рамках формування окремих компонентів (модулів) фінансової стратегії та її складових. Склад основних компонентів фінансової стратегії корпорації представлений на рис. 1.1.

Рис. 1.1 – Система компонентів корпоративної фінансової стратегії в розрізі основних напрямів фінансово-економічного розвитку

Такий підхід дозволяє визначити корпоративну фінансову стратегію підприємства як інтегровану структурну композицію п'яти взаємопов'язаних і взаємозалежних модулів (фінансових стратегій 2-го рівня) [58]:

- стратегії формування фінансових ресурсів;

- інвестиційної стратегії;
- стратегії забезпечення фінансової безпеки;
- стратегії підвищення якості управління фінансовою діяльністю;
- податкової стратегії.

В табл. 1.2 представлена характеристика компонентів корпоративної фінансової стратегії.

Таблиця 1.2 – Характеристика компонентів корпоративної фінансової стратегії

Компонент фінансової стратегії підприємства	Сутність	Основні стратегічні завдання
1	2	3
Стратегія формування фінансових ресурсів	Створення необхідного обсягу і структури фінансових ресурсів, адекватних цілям розвитку, що дозволяють досягти стратегічних установок фірми з найбільшою результативністю.	Досягнення стабільного зростання обсягу власних джерел фінансування; залучення необхідного зовнішнього фінансування з мінімальними витратами; оптимізація структури джерел фінансових ресурсів і забезпечення фінансової гнучкості.
Інвестиційна стратегія	Оптимальний розподіл обсягу інвестиційних ресурсів, якими володіє компанія, за окремими напрямками та формами інвестування.	Забезпечення необхідної пропорційності розподілу інвестиційних ресурсів за видами і основними напрямками інвестиційної діяльності підприємства; забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів по стратегічним господарським одиницям підприємства; забезпечення високої ефективності віддачі інвестиційних ресурсів підприємства в процесі їх використання.
Стратегія забезпечення фінансової безпеки	Забезпечення стійкої фінансової рівноваги протягом всього періоду функціонування підприємства.	Ідентифікація і оцінка найбільш істотних фінансових ризиків і розробка комплексу заходів щодо їх нейтралізації; забезпечення стабільної платоспроможності та фінансової стійкості, реалізація комплексних рішень в області антикризового управління (як в частині попереджувальних заходів, так і в частині дій при прояві ознак кризи).

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Стратегія підвищення якості управління фінансовою діяльністю	Створення гнучкої системи управління фінансовою діяльністю, адекватної поставленим довгостроковим цілям і задачам.	Створення ефективної фінансової структури; забезпечення високого рівня кваліфікації та організаційної культури фінансових менеджерів; впровадження та ефективне використання інноваційних фінансових технологій, включаючи методи та інструменти, що дозволяють моделювати альтернативні сценарії розвитку і прогнозувати їх фінансові результати.
Податкова стратегія	Прийняття рішень, що дозволяють оптимізувати податкове навантаження підприємства, допускаючи зростання податкових ризиків.	Оптимізація податкового навантаження, що забезпечує зростання нерозподіленого прибутку компанії в умовах прийняттого рівня податкових ризиків; формування податкової політики з максимальним урахуванням можливих пільг, недопущення штрафів і переплат.

Необхідно зауважити, що перелік елементів 3-го рівня (фінансових стратегій) кожного з модулів не є вичерпним. Вибір складу елементів кожного модуля фінансова стратегія підприємства визначається масштабом, рівнем диверсифікації діяльності та іншими факторами, тому може бути розширений (або скорочено) в залежності від індивідуальних особливостей окремого підприємства і суб'єктивних позицій провідних фінансових менеджерів по даному питанню. Разом з тим необхідно враховувати, що кожен структурний елемент є взаємопов'язаним і взаємозалежним по відношенню до інших, що передбачає застосування єдиних підходів і принципів їх формування та управління.

Однак в будь-якому випадку перед підприємством стоїть завдання – сформувати таку структуру фінансової стратегії підприємства, яка дозволила б приймати оптимальні стратегічні рішення в сфері управління фінансами.

Декомпозиція фінансової стратегії підприємства на окремі фінансові стратегії нижчих рівнів (в нашому випадку - відповідно 2-го і 3-го) дозволяє сфокусувати увагу кожної з них на конкретних об'єктах управління. Однак, будь-яка з цих стратегій тільки направляє управлінські рішення в певне русло, надаючи менеджерам певну свободу дій при прийнятті рішень в залежності від

конкретної ситуації. Так, в рамках загальної орієнтованості амортизаційної політики на збільшення амортизаційного потоку щодо окремих об'єктів необоротних активів можуть прийматися індивідуальні рішення, що залежать від конкретних умов господарювання. На наш погляд, уявлення фінансової стратегії як композиції п'яти базових модулів є ефективним для підприємства будь-якого масштабу і виду діяльності.

Підхід до визначення корпоративної фінансової стратегії як інтегрованої структурної композиції п'яти основних модулів дозволяє сконцентрувати увагу на управлінні тими напрямками фінансової сфери, які є найбільш значущими для підприємства в довгостроковій перспективі [44].

Отже, корпоративна фінансова стратегія є невід'ємною складовою частиною та важливим елементом системи менеджменту підприємства, посідаючи центральне місце серед його функціональних стратегій, визначає основні напрями підвищення ефективності управління його фінансовою діяльністю та розвитку фінансових відносин з контрагентами.

Якість корпоративної фінансової стратегії безпосередньо залежить від рівня її обґрунтованості, а також від повноти врахування та оцінки факторів, на основі яких вона була розроблена. Фінансова стратегія відіграє важливу роль в системі менеджменту підприємства, зокрема:

- забезпечує реалізацію фінансових цілей економічного розвитку підприємства;
- реально оцінює фінансові можливості підприємства, сприяє ефективному використанню його фінансового потенціалу та активному маневруванню його фінансовими ресурсами;
- забезпечує швидку реалізацію фінансових можливостей, які виникають як наслідок зміни факторів зовнішнього середовища;
- враховує всі можливі альтернативи розвитку безконтрольних факторів зовнішнього середовища та мінімізує їхні негативні наслідки для підприємства;
- забезпечує узгодженість основних елементів стратегічного та

оперативного управління фінансовою діяльністю підприємства;

- визначає оптимальні шляхи розподілу дефіцитних фінансових ресурсів;

- формує основні критерії оцінки вибору важливих управлінських рішень щодо підвищення ефективності фінансової діяльності.

Так, підводячи підсумок дослідженню сутності, функцій і елементної структури корпоративної фінансової стратегії, можна стверджувати, що розробка та імплементація ефективної фінансової стратегії є основою для виходу вітчизняних підприємств з фінансово-економічної кризи. Зазначимо, що основними властивостями корпоративної фінансової стратегії є її результативність, адекватність, надійність, здатність створювати і підтримувати довгострокові конкурентні переваги як фінансових ресурсів, так і підприємства в цілому, орієнтованість у часі, досяжність, зумовлену відповідністю потенціалу підприємства його стратегічним можливостям функціонування і розвитку, плановість, системність, диференційованість, гнучкість, ризикованість.

1.2 Формування корпоративної фінансової стратегії

Корпоративна фінансова стратегія розробляється у формі програми фінансування розвитку та конкретизуються у фінансовому плані (бюджеті) з урахуванням необхідних змін у структурі капіталу та фондів для досягнення розроблених стратегій зростання та підвищення конкурентних переваг підприємства [56].

Огляд та узагальнення сучасних підходів до послідовності розробки фінансової стратегії підприємства свідчить про відсутність єдиної структурної побудови цього процесу, що дозволяє зробити висновок про необхідність його впорядкування. Алгоритм побудови корпоративної фінансової стратегії подано на рис. 1.2.

Рис. 1.2 – Алгоритм корпоративної фінансової стратегії

Всі етапи процесу формування корпоративної фінансової стратегії повинні виконуватися один за одним, згідно з запропонованим алгоритмом [62].

Створення корпоративної фінансової стратегії неможливе без збирання інформації про ринкове середовище функціонування підприємства (конкурентів, постачальників, клієнтів, посередників, державні органи та служби, банківські установи) та її детального аналізу. На цьому етапі фінансові менеджери повинні застосовувати відповідний фінансовий інструментарій: мікроекономічне фінансове планування, прогнозування, стратегічний і фінансовий аналіз (зокрема SWOT -аналіз, що охоплює аналіз слабких і сильних сторін підприємства, ризиків і додаткових можливостей), статистичні методи та економіко-математичне моделювання.

Визначення сукупності факторів, які впливають на розробку фінансової стратегії, дає змогу відповісти на питання: чи призведе розроблена фінансова

стратегія до досягнення підприємством своєї фінансової мети в умовах змін факторів зовнішнього фінансового становища. Підприємство повинне частіше за своїх конкурентів складати прогнози, це дасть йому змогу контролювати майбутню ситуацію, на відміну від конкурентів, які зможуть лише реагувати на неї [39].

Всі етапи процесу формування корпоративної фінансової стратегії повинні виконуватися один за одним, згідно з запропонованим алгоритмом [39].

В основу класифікації факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, покладено різні види ризику і ступінь впливу на них менеджерів. У зовнішньому оточенні виділяють макро- і мікросередовище. Макросередовище містить фактори, які опосередковано впливають на діяльність підприємства і визначають його довгострокові рішення. До факторів макросередовища слід зарахувати (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Фактори макросередовища

Група факторів	Вияв
Економічні	Зміна економічного потенціалу країни, стадія ділового циклу, відсоткова ставка і курс національної валюти, грошова маса в обігу, інфляція та темпи її зростання, контроль за цінами та заробітною платою, ціни на всі види ресурсів, інвестиційна політику
Політичні	Податкове законодавство і політика уряду, антимонопольне, природоохоронне та зовнішньоекономічне законодавство
Технологічні	Витрати на НДЦКР з різних джерел, захист інтелектуальної власності, державна політику в галузі НТП
Соціальні	Демографічна структура населення і його платоспроможність, соціальна мобільність та активність населення, релігійні та національні традиції

У межах мікросередовища виділяють галузеве і ближнє оточення. Перше характеризується реальним і потенційним розміром галузі, її перспективами та стадіями життєвого циклу, структурою і масштабами конкуренції, структурою галузевих витрат, системою збуту продукції, тенденціями розвитку галузі [36].

Аналіз галузі, в якій функціонує підприємство, дозволяє оцінити

ефективність перспективних фінансових та інвестиційних заходів, що передбачені його фінансовою стратегією. Близьке оточення складають конкуренти – аналіз їхніх дій, оцінка поточної стратегії і реальних можливостей, вивчення сильних і слабких сторін дозволить підприємству визначити конкурентну позицію; постачальники і покупці, фінансове становище яких визначає рух фінансових ресурсів, можливість їх використання для короткострокового фінансування; банки та інші фінансові організації, політика та інтереси яких впливають на джерела фінансування.

Щоб ефективно впливати на зовнішні фактори, необхідно задіяти внутрішні можливості підприємства. Найбільш важливими внутрішніми факторами є розміри підприємства, характер діяльності, цільові стратегічні орієнтири [21]. Вони істотно впливають на організацію фінансових потоків, тому мають бути враховані в процесі формування фінансової стратегії [10].

На цьому етапі фінансові менеджери повинні застосовувати відповідний фінансовий інструментарій: мікроекономічне фінансове планування, прогнозування, стратегічний і фінансовий аналіз, статистичні методи та економіко-математичне моделювання.

Подальшим етапом формування корпоративної фінансової стратегії має бути формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства. Цілі фінансової стратегії мають підпорядковуватися загальній стратегії економічного розвитку та спрямовуватися на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства [45]. Визначення бажаного рівня загальної цілі фінансової стратегії є основою для побудови ієрархії цілей нижчих рівнів [61].

Сформована ціль повинна відповідати рівню забезпечення ресурсами. Вибрана загальна фінансова ціль визначає період її досягнення. Період вважається похідною величиною від цілі, сформульованої в результаті внутрішньої та зовнішньої синхронізації нормативів фінансової діяльності в часі. Зовнішня синхронізація передбачає узгодження в часі цілей фінансової стратегії з цілями загальної стратегії організації, а також зі змінами кон'юнктури фінансового ринку. Умовами визначення періоду досягнення

цілей є галузева належність організації, її розмір, стадії життєвого циклу товарів тощо. Зрозуміло, що фінансова стратегія фірми, якій загрожує банкрутство, відрізнятиметься від стратегії здорової фірми [48].

Після виконання аналітичної роботи, здійснення відповідних розрахунків, обговорення альтернативних варіантів розвитку подій приймається управлінське рішення щодо вибору фінансової стратегії, яку надалі деталізують за напрямками фінансової політики та реалізують згідно з планом [43]. Наступною стадією є формування сукупності можливих варіантів фінансової стратегії підприємства. Наявність портфеля фінансових стратегій знижує рівень ризику прийняття неправильного рішення у виборі оптимального варіанта [15].

Найчастіше першочерговими критеріями відбору є: забезпечення мети моделювання і наявність найменших трансакційних витрат для його здійснення. Деталізація обраного варіанта моделі фінансової стратегії здійснюється шляхом доведення загальної моделі до рівня наповнення її суб'єктами виконавцями, розробки конкретних програм і проектів. Важливо визначити пріоритетну задачу в межах загальних стратегічних цілей розвитку. На цій фазі підприємство реалізує стратегію, досягає бажаних результатів в удосконаленні організаційної структури, управлінні персоналом і загальним менеджментом [4].

Для полегшення реалізації корпоративної фінансової стратегії доцільно проводити її деталізацію шляхом складання тактичних планів. Тактичне планування покликане формувати механізми реалізації обраної стратегії.

Тактичне планування має два різновиди: оперативне та поточне. Поточне планування – це різновид управлінської діяльності, який спрямований на розроблення параметрів, заходів, бюджетів та адміністративно-фінансових важелів з метою формування поточних планів функціонування конкретних сфер діяльності організації чи її діяльності загалом на річний період у напрямку досягнення завдань обраної фінансової стратегії. Оперативне планування спрямоване на формування вузьких,

деталізованих, короткотермінових планів з конкретних питань діяльності підприємства, які формуються шляхом розвитку поточних планів. Оперативні і поточні плани не повинні відхилятися від фінансової стратегії підприємства, а навпаки – деталізувати і доповнювати її (рис. 1.3).

Рис. 1.3 – Методи реалізації корпоративної фінансової стратегії

У ході реалізації стратегії досить важливо визначити відповідальних за цей процес та строки її реалізації. Але вона повинна коригуватися і бути гнучкою залежно від ситуації з метою отримання найбільш позитивного результату. Обов'язково повинні контролюватися всі етапи реалізації відповідної стратегії, особливо в умовах кризи та постійної нестачі фінансових ресурсів. Для складання прогнозних показників можна використовувати комп'ютерні програми [16].

Ще одним етапом є проведення моніторингу, що становить процес постійного відстеження фактичних проміжних і кінцевих результатів за

показниками, які характеризують фінансову діяльність підприємства із запланованими. Якщо в процесі формування і реалізації фінансової стратегії виявлено певні відхилення фактичних значень показників від планових і від визначених умов діяльності підприємства, то відбувається коригування стратегії на тому етапі, де виявлено відхилення. З огляду на вищенаведені факти є цілком зрозумілим те, що ключовим етапом формування фінансової стратегії підприємства є вибір найбільш якісного з альтернативних варіантів [26].

Важливим моментом формування корпоративної фінансової стратегії є врахування, окрім стадії життєвого циклу підприємства і продукції, яку воно виробляє, також обраної фінансової та маркетингової політики. Тому можна виділити окремі типи корпоративних фінансових стратегій (рис. 1.4).

Рис. 1.4 – Типи корпоративних фінансових стратегій

Загалом корпоративну фінансову стратегію можна визначити як одну з

найважливіших функціональних стратегій підприємства, що забезпечує усі основні напрямки розвитку його фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного корегування напрямів формування і використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища.

Найважливішим завданням розробки корпоративної фінансової стратегії є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності підприємства. Розробка фінансової стратегії на підприємстві має здійснюватися за визначеною методикою, яка містить низку визначених етапів: аналіз середовища існування підприємства, розробка системи стратегічних цілей, визначення можливих варіантів, формування фінансової стратегії, реалізація, моніторинг та коректування фінансової стратегії.

Розробка корпоративної фінансової стратегії базується на конкретних принципах: збалансованості матеріальних і фінансових потоків, фінансового контролю та аналізу діяльності підприємства, прогнозування альтернативних варіантів розвитку.

1.3 Критерії ефективності корпоративної фінансової стратегії

Складність формування стратегії пов'язана з необхідністю врахування безлічі динамічних, нечітких, не завжди таких, що формалізуються цілей і орієнтирів, виникає вірогідність формування стратегії на основі суперечливих орієнтирів. Таким чином, стратегія є моделлю цілей, дій, можливостей підприємства на стратегічну перспективу, в основу створення і реалізації якої покладено організацію та управління фінансовими й іншими ресурсами підприємства.

Одним із важливих моментів формування методичного підходу до

розробки корпоративної фінансової стратегії є дослідження критеріїв ефективності та стійкості цієї стратегії на предмет можливості їх використання в процесі управління.

Розглядаючи питання ефективності формування та реалізації корпоративної фінансової стратегії, варто зупинитися на понятті «ефективність». Ефективність у буквальному розумінні – це дієвість, результативність, продуктивність. Ефект має будь-яка взаємодія, що має якийсь результат, і в цьому найширшому сенсі ефект можна розглядати як абсолютну властивість взаємодії або процесу, які характеризують результат.

Ефект – це результат, наслідок яких-небудь дій [18]. Ефект від функціонування підприємства трактується як показник, який характеризує результат функціонування з категорією ефекту тісно пов'язане поняття ефективності.

Автори [5, 53] відзначають, що ефективність є однією з найскладніших категорій економічної науки. Вона виступає основою побудови кількісних критеріїв цінності прийнятих рішень, використовується для формування матеріально-структурної, функціональної і системної характеристик господарської діяльності. Більшість авторів, які формулюють поняття ефективності, розуміють цю категорію як відношення ефекту (результату) до витрат або ресурсів, що були витрачені на його отримання. Тобто критерії ефективності формуються на основі витратного (спожиті ресурси) і ресурсного (застосовані ресурси) підходів.

За сучасних умов господарювання необхідність всебічної оцінки фінансового управління пов'язана з тим, що підприємство розглядається як відкрита система, яка перебуває під впливом чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, тобто виникає все більша кількість груп осіб, зацікавлених в такій оцінці стійкості та ефективності.

Внутрішні інтереси виникають при формуванні початкового капіталу, стартового капіталу, розподілі доходів і витрат між підрозділами, оплаті праці персоналу, формуванні фондів розвитку підприємства, виплаті дивідендів.

Зовнішні інтереси створюються при взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем – партнерами по бізнесу, включаючи структури фінансових ринків, фінансовою системою держави тощо. Усі ці відносини носять багатосторонній характер і утворюють систему фінансових відносин підприємства. Тому ефективність фінансового управління підприємства необхідно вимірювати ступенем задоволення очікувань і потреб усіх зацікавлених груп, що взаємодіють з ним.

Саме розробка корпоративної фінансової стратегії спрямована на адаптацію підприємства в зовнішньому середовищі, а кількість зовнішніх змінних за усіма зацікавленими групами є значною, тому залишати їх без уваги не можна, так як і внутрішні критерії. Іншими словами, в основу оцінки ефективності фінансової стратегії покладено системний підхід.

Так, не існує єдиної думки з приводу того, які основні елементи утворюють фінансову стратегію. До числа останніх слід відносити:

- короткострокове планування і систему контролю фінансових потоків;
- організаційно-правове оформлення фінансових потоків;
- вибір ефективних фінансових інструментів;
- виявлення і розподіл фінансових ризиків;
- податкове планування;
- використання фінансових інновацій [50].

Іншим елементом корпоративної фінансової стратегії є стратегія формування фінансових ресурсів, яка об'єднує напрями діяльності, пов'язані з прийняттям і оцінкою рішень фінансування, у тому числі формування та управлінням структурою фінансових ресурсів, а також дивідендною політикою. Найважливішим показником і критерієм ефективності корпоративної фінансової стратегії, який формується в процесі реалізації намічених стратегічних рішень і альтернатив, є вартість капіталу підприємства. Як відомо, вартість капіталу – це середньозважена ціна (виражена у відсотках), яку підприємство сплатило за грошові кошти, котрі ним використовуються для формування свого капіталу.

Методика оцінки власного капіталу підприємства містить такі етапи:

1. Якщо вірогідність банкрутства велика і реструктурувати підприємство недоцільно, то оцінка повинна робитися за ліквідаційною вартістю, причому слід враховувати можливість використання активів для створення нового бізнесу.

2. Якщо підприємство може бути успішно реструктуроване і очікується, що воно приноситиме прибуток в майбутньому, то разом з використанням методу накопичення активів, має застосовуватись метод дисконтування чистих грошових доходів.

3. Якщо підприємство працює прибутково і ефективно, його фінансова стійкість в майбутньому збережеться, то переважне значення для оцінки його капіталу має метод дисконтування чистих грошових потоків та методи порівняння цін продажу капіталів аналогічних підприємств.

З методів, які базуються на оцінці активів, у світовій практиці використовується метод накопичення активів і метод ліквідаційної вартості. Для оцінки підприємства методом накопичення активів визначається ринкова вартість усіх його активів: матеріальних, нематеріальних, фінансових, інших. Зазначимо, що до чинників, котрі впливають на показник вартості капіталу підприємства, відносять:

- стабільність динаміки обороту підприємства;
- рівень і динаміку рентабельності;
- структуру активів;
- відношення кредиторів до підприємства;
- прийнятну міру ризику для керівника підприємства;
- стратегічні цільові фінансові установки підприємства в контексті його реально досягнутого фінансово-господарського стану;
- стан ринку коротко- і довгострокових капіталів;
- фінансову гнучкість.

Таким чином, в обов'язки фінансового менеджера в процесі розробки фінансової стратегії підприємства входить визначення можливих найкращих

джерел фінансування відповідно до фінансового стану підприємства.

При цьому необхідно враховувати:

- вартість і ризики альтернативних варіантів стратегії фінансування;
- майбутні тенденції в кон'юктурі ринку і їх вплив на наявність капіталів в майбутньому і майбутні процентні ставки;
- коефіцієнт відношення поточних боргових зобов'язань до акціонерного капіталу;
- терміни погашення поточних боргових зобов'язань;
- обмеження в кредитних угодах;
- вид і сума майнової застави, потрібна для довгострокових кредиторів;
- здатність підприємства змінити стратегію фінансування для приведення її у відповідність з фінансовими умовами, що змінюються;
- сума, характер і стабільність надходжень грошових коштів за рахунок внутрішніх джерел.

Зазначимо, що основними властивостями корпоративної фінансової стратегії будь-якого підприємства є її результативність, адекватність, надійність, здатність створювати і підтримувати довгострокові конкурентні переваги як фінансових ресурсів, так і підприємства в цілому, орієнтованість у часі, досяжність, зумовлену відповідністю потенціалу підприємства його стратегічним можливостям функціонування і розвитку, плановість, системність, диференційованість, гнучкість, ризикованість [52].

Як свідчать дослідження, більшість вчених пропонує критерії оцінки фінансової стратегії поділити на дві групи: такі, що характеризують її властивості, і безпосередньо критерії якості.

Під показниками властивостей корпоративної фінансової стратегії розуміють будь-які ознаки, що відбивають її цілі, призначення, зміст, методи формування і реалізації, терміни виконання, склад виконавців, результативність, ефективність, адаптивність, зв'язок з іншими стратегіями й видами діяльності. Критеріями якості вважають показники, що характеризують цілеспрямованість, наукову обґрунтованість, перспективність

корпоративної фінансової стратегії [11, 23].

Як відомо, діючи корпоративну фінансову стратегію не можливо оцінити одним узагальнюючим показником. На нашу думку, така оцінка може здійснюватися на основі отриманих результатів, що відображаються в показниках ефективності діяльності підприємства (рис. 1.5).

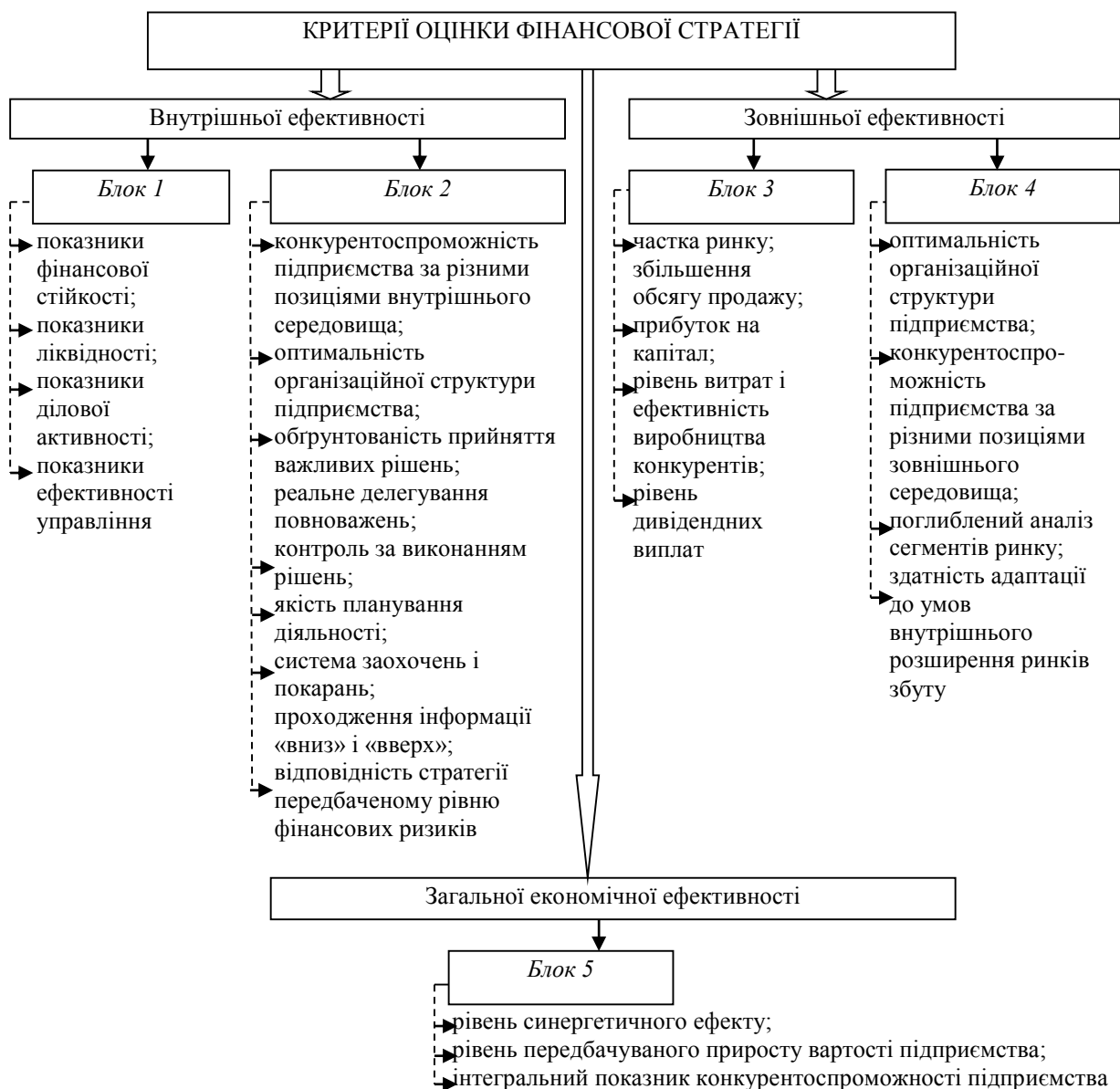

Рис. 1.5 – Критерії оцінки ефективності формування та реалізації корпоративної фінансової стратегії

З позицій системного підходу вказані критерії ефективності повинні відповідати певним вимогам: по-перше, відповідати цілям, що стоять перед підприємством; по-друге, бути пов'язаними із зовнішнім і внутрішнім

середовищем, в якому функціонує підприємство, оскільки лише за зовнішніми критеріями не можливо визначити ефективність його роботи; по-третє, мати повноту, достатню для ухвалення необхідних рішень; по-четверте, бути зрозумілим (мати економічний сенс); по-п'яте, бути доступним для одержання.

Одним із чинників ефективного управління підприємством, а отже, і його фінансового розвитку, є якісний і своєчасний проведений фінансовий аналіз, що дає можливість визначити «недоліки» в діяльності підприємства та шляхи їх подолання, сформулювати фінансову стратегію управління підприємством. Фінансовий аналіз здійснюється за такими напрямками:

- оцінювання майнового стану – визначають виробничий потенціал підприємства;

- аналіз ліквідності і платоспроможності – визначають спроможність своєчасно і в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями;

- оцінювання ділової активності – оцінюють ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

- аналіз фінансової стійкості – визначається структура джерел фінансування, які різняться доступністю, ризиковістю, вартістю;

- аналіз прибутковості та рентабельності – оцінюють загальну ефективність вкладення коштів у це підприємство.

Оцінка діючої стратегії проводиться на основі отриманих результатів, відбитих у показниках ефективності й показниках діяльності підприємства.

Для оцінки ефективності стратегії можна застосувати наступні методики:

1. Загальна ефективність організації. Передбачає діагностування загальної ефективності діяльності підприємства, яка проводиться з метою визначення можливих і необхідних напрямів удосконалення діяльності за такими напрямками:

- показники ефективності підприємства;

- оцінка результативності організації;
- аналіз зростання масштабів діяльності;
- оцінка підвищення вартості організації.

Загальна результативність складається на основі існуючих на підприємстві звітів (річних, квартальних, щомісячних). Можуть використовуватися статистичні, фінансові, аналітичні показники підприємства.

2. Комплексна оцінка ефективності стратегії, в яку пропонуємо включити два підходи: оцінку конкурентоспроможності підприємства та оцінку ефективності фінансової стратегії.

Інформаційне забезпечення, безумовно, є важливим інструментом як розробки, так і реалізації фінансової стратегії підприємства. За рахунок використання цього інструменту досягається своєчасне отримання необхідної інформації та на цій основі відбувається доопрацювання фінансової стратегії з метою її адаптації до умов динамічного зовнішнього середовища.

Інформаційне забезпечення передбачає використання таких складових:

- інформація бухгалтерського та управлінського обліку (фактичний стан фінансових ресурсів, динаміка їх змін, наявність викривлень у фінансовій звітності тощо);

- бенчмаркінг – методика зіставлення ефективності господарської діяльності одного підприємства з підприємством, що є лідером у даній галузі (освоєння передового досвіду при розробці фінансової стратегії);

- консалтинг – залучення зовнішніх консультантів (використання компетенцій) у сфері стратегічного управління та фінансового менеджменту;

- складання бюджету як основного плану здійснення фінансової діяльності;

- фінансовий контролінг – система, що забезпечує інформаційно-методичну підтримку фінансових рішень та координацію окремих підсистем управління підприємством.

В процесі аналізу ефективності сформованої корпоративної фінансової

стратегії підприємства, необхідно здійснити оцінку всіх вказаних критеріїв ефективності в комплексі, оскільки запропоновані показники взаємозв'язані та взаємообумовлені. Разом з цим, управління чинниками впливу на фінансову стратегію створює можливість виявлення з їх сукупності тих, які мають максимальний вплив на її формування та реалізацію. Виявлені чинники необхідно розподілити по вертикалі і горизонталі (розподілені між підрозділами і працівниками одного рівня) ієрархії управління підприємства, зокрема, чинники стратегічного рівня і чинники тактичного рівня.

За результатами оцінки корпоративна фінансова стратегія приймається до реалізації або доробляється за зазначеними критеріями. Розробка фінансової стратегії і фінансової політики за найбільш важливими аспектами фінансової діяльності дозволяє приймати ефективні управлінські рішення. Таким чином, систематизація критеріїв оцінки ефективності формування та реалізації фінансової стратегії

Використання інструментів і методів корпоративної фінансової стратегії носить ситуаційний характер: конкретні чинники, включаючи соціально-економічні та політичні, визначають вибір тієї чи іншої комбінації в різних варіантах. Таким чином, фінансові інструменти та методи забезпечення конкурентоспроможності сприятимуть вибору найбільш ефективних способів досягнення конкурентних переваг підприємства і подальшому розвитку фінансової, поточної та інвестиційної діяльності на конкурентному ринку.

Висновки до розділу 1

Під корпоративною фінансовою стратегією слід розуміти довгострокові якісно визначені напрями фінансової діяльності підприємства з орієнтацією на фінансові можливості, наслідуючи які підприємство вирішує завдання відносно поведінки, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі і реалізація яких знаходить відображення у фінансових показниках. Вони забезпечують ефективне досягнення і підтримку конкурентних переваг

підприємства в довгостроковій перспективі.

В системі стратегічного управління корпоративна фінансова стратегія займає найважливіше місце, оскільки з її реалізацією пов'язана довгострокова фінансова і економічна політика підприємства. Практично корпоративна фінансова стратегія є ключовим носієм інформації про майбутній розвиток підприємства, на основі якої формується його імідж, залучаються інвестори, підвищується довіра кредиторів.

Формування корпоративної фінансової стратегії підприємства має здійснюватися з урахуванням: впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; наявності виробничого, фінансового, маркетингового та кадрового потенціалу. Залежно від цього, підприємства можуть формувати такі фінансові стратегії, які дозволять досягти позитивного результату, зокрема, стабілізувати їх фінансову стійкість, прибутковість, конкурентоспроможність, зберегти певні позиції на ринку. Адже правильний вибір фінансової стратегії є необхідною умовою вдосконалення управління діяльністю підприємств та підвищення ефективності їх діяльності.

Діючи фінансову стратегію не можливо оцінити одним узагальнюючим показником. Така оцінка може здійснюватися на основі отриманих результатів, що відображаються в показниках ефективності та діяльності підприємства – внутрішньої, зовнішньої та загальної економічної ефективності. Оцінку обраних критеріїв ефективності слід здійснювати в комплексі, оскільки запропоновані показники взаємозв'язані та взаємообумовлені. За результатами оцінки фінансова стратегія приймається до реалізації або доробляється за зазначеними критеріями.

2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Публічне акціонерне товариство «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» – найстаріше металургійне підприємство міста Дніпра. Розташоване у Новокодацькому районі Дніпра. Засновано в 1885 році.

ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» належить до категорії заводів середньої потужності, що дозволяє оперативно виконувати замовлення широкого асортименту. Підприємство виробляє та пропонує до реалізації наступну продукцію:

- кокс доменний, коксохімічна продукція;
- чавун переробний та ливарний; сортовий та фасонний прокат;
- рейки кранові, рудні та трамвайні;
- спеціальні профілі для транспортної промисловості;
- профілі для використання у добувній галузі, та інші види товарної продукції.

Товари ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мають великий попит як на внутрішньому ринку країни так і на світовому ринку. Перш за все, на світовому ринку є попит на напівфабрикати зі сталі та на сталевий прокат який використовується у будівництві та при зведенні металевих споруд.

Виробництво товарів, виконання робіт та надання послуг емітентом не залежить від сезонних змін.

Товариство має самостійний баланс, поточний та інші рахунки, банківських установах, круглу печатку із своїм найменуванням українською мовою та фірмовим (торговим) знаком, штампи, фірмові бланки та торговельну марку (знак для товарів і послуг), а також інші реквізити.

Організаційна структура підприємства представлена на рис 2.1.

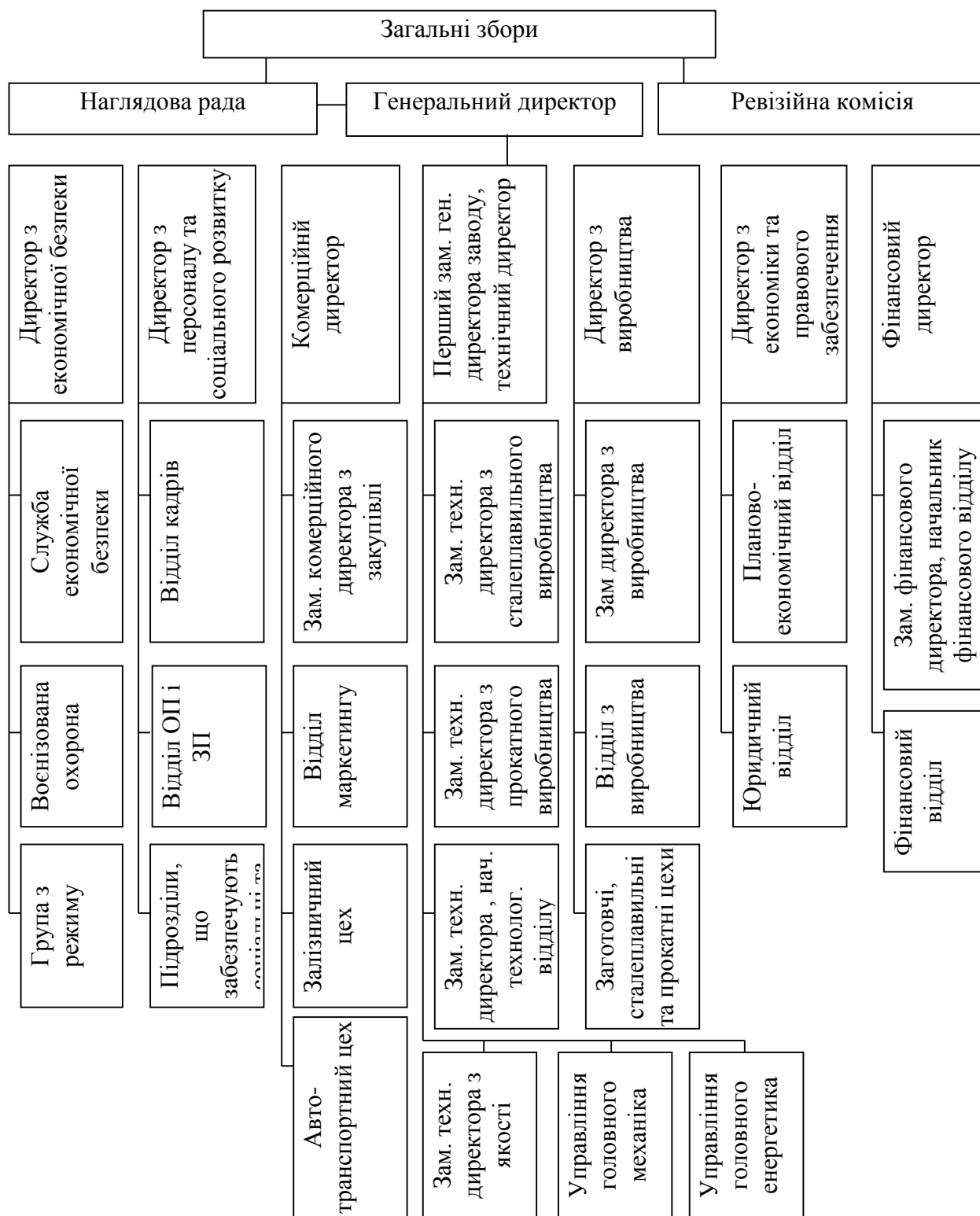

Рис. 2.1 – Організаційна структура підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

Основними ринками збуту є Україна, країни Європи, СНД та Близького Сходу. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» постійно розширює напрямки продажу товару за рахунок нових ринків збуту, для зменшення ризиків які можуть обмежити доступ до традиційних ринків.

Основними клієнтами емітента є українські металургійні та машинобудівні заводи, будівельні організації, підприємства гірничодобувного комплексу, комерційні метало торгуючі організації (ТОВ «Інтерпайп Україна», АТ «Полтавський ГОК», ТОВ «АВ Метал груп», ТОВ «ММС», АТ «УГМК» та ін.).

Найбільшими покупцями і замовниками є наступні компанії: DUFERCO S.A. (45% від загальної величини виручки), EAST METALS AG (21% від загальної величини виручки), ТОВ «АВ МЕТАЛ ГРУП» (5% від загальної величини виручки), ТОВ «Металсервіс» (5% від загальної величини виручки), ПАТ «Південний ГЗК» (2,5% від загальної величини виручки).

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу – 4378 осіб.

Фонд оплати праці: всього персоналу – 683 564,4 тис. грн, штатних працівників – 676263,7 тис. грн. Так, за 2018 рік середньомісячна заробітна плата по підприємству склала 12719,55 грн (збільшення по відношенню до 2017 р. склало 3511,63 грн або 38,1%).

Підприємство виконує зобов'язання щодо підвищення заробітної плати працівникам відповідно до діючих Генеральної та Галузевої угод, та колективного договору ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» на 2018-2021 рр.

З метою виконання норм генеральної і галузевої угод, колективного договору, в частині встановлення розміру місячної тарифної ставки працівника 1-го розряду промислової діяльності з нормальними умовами праці, за звітний період тарифні ставки (оклади) по підприємству підвищилися в середньому в 1,38 рази. З 01.07.2018 тарифна ставка працівника промислової діяльності 1-го розряду з нормальними умовами праці була встановлена на

рівні 3120,37 грн, що відповідало 162,4% прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом з 01.12.2018 (1921, 00 грн).

На підставі агрегованого Балансу (Додаток А) проведемо аналіз формування капіталу ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз активів ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» та джерел їх формування за 2016–2018 рр.

Показники	Рік			Відхилення +,- (тис. грн)		
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
Основний та оборотний капітал						
Необоротні активи	1714624	1935414	2238295	220790	302881	523671
Оборотні активи, у т.ч.	3256431	2540305	2394330	-716126	-145975	-862101
Поточні активи	665218	841274	1385290	176056	544016	720072
Ліквідні активи:	2591213	1699031	1009040	-892182	-689991	-1582173
- дебіторська заборгованість	2467536	1493661	866578	-973875	-627083	-1600958
- грошові кошти та їх еквіваленти	56807	183594	118929	126787	-64665	62122
Інші оборотні активи	66870	21776	23533	-45094	1757	-43337
Джерела формування капіталу						
Власний капітал	-5661909	-3396265	-471025	2265644	2925240	5190884
Позиковий капітал, у т.ч.:	10632964	7877846	5103650	-2755118	-2774196	-5529314
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	3272404	572736	592407	-2699668	19671	-2679997
Поточні зобов'язання і забезпечення:	7360560	7305110	4511243	-55450	-2793867	-2849317
- кредити банку	0	0	1954923	0	1954923	1954923
- поточна кредиторська заборгованість	7243519	7172850	2393431	-70669	-4779419	-4850088
- інші поточні зобов'язання	117041	132260	162889	15219	30629	45848
Валюта балансу	4971055	4481581	4632625	-489474	151044	-338430

Вивчивши джерела формування капіталу ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» та напрями його розміщення за даними табл. 2.1 видно,

що загальна величина капіталу підприємства протягом всього періоду, що аналізується є нестійкою й коливається від 4971055 тис. грн у 2016 р. до 4632625 тис. грн у 2018 р. В цілому за звітний період капітал підприємства зменшився на 338430 тис. грн, хоча порівняно з 2017 р. відбулось збільшення капіталу на 151044 тис. грн.

Таке зменшення протягом аналізованого періоду капіталу відбувалося головним чином за рахунок більш високих темпів зменшення зобов'язань підприємства порівняно зі зростанням власного капіталу. Так у 2018 р. порівняно з 2016 р. власний капітал зріс на 5190884 тис. грн (43,9%), у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 2265644 тис. грн, у 2018 р. спостерігається зростання на 2925240 тис. грн проти попереднього року. Нестачу капіталу підприємство у 2018 р. компенсувало за рахунок залучення короткострокових кредитів на суму 1954923 тис. грн.

У складі майна підприємства протягом 2016–2017 рр. найбільшу питому вагу займають оборотні активи, проте їх частка має тенденцію до зниження, а саме: у 2017 р. проти 2016 р. зменшення частки оборотних активів склало з 65,5% до 56,7%, у 2018 р. порівняно з попереднім роком їх питома вага знижується на 5,0% – до 51,7%. Відповідно протилежна динаміка характерна для необоротних активів.

У складі оборотних активів помітні наступні зміни. Протягом аналізованого періоду поточні активи, а саме запаси, мали позитивну динаміку росту, а саме: у 2017 р. відбувається зростання їх обсягів на 176056 тис. грн відповідно до попереднього року, а у 2018 р. – на 544016 тис. грн проти 2017 р. Водночас, за весь аналізований період їх сумарна величина збільшилася на 720072 тис. грн. Проте, у структурі оборотних активів частка поточних активів зростала у 2016–2017 рр. від 13,4% до 18,8%, а в 2018 р. становила 29,9%.

Протягом 2016–2017 рр. у структурі оборотних активів найбільшу питому вагу становили ліквідні активи – 52,1 % та 37,9 % відповідно. На кінець звітнього періоду їх величина зменшилася до значення 21,8%. Аналогічна ситуація спостерігається у динаміці їх абсолютного обсягу, а саме: у 2017 р.

обсяг ліквідних активів зменшується на 892182 тис. грн, а у 2018 р. на 689991 тис. грн.

Серед ліквідних активів найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість. Станом на кінець 2016 р. вона складає 49,6% . Протягом звітнього періоду відбувається ста більше зменшення її номінальної вартості на 1600958 тис. грн й відносної величини в структурі балансу до 18,7%. Загалом, зростання обсягів дебіторської заборгованості на підприємстві є позитивним явищем, оскільки свідчить про посилення договірної і розрахункової дисципліни та своєчасне пред'явлення претензій за борговими зобов'язаннями ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод». Позитивним є зростання частки грошових коштів та їх еквівалентів у структурі ліквідних активів у 2018 р. до 2,6% порівняно з 1,1% базового 2016 р., що свідчить про нарощування ліквідності підприємством.

При подальшому аналізі необхідно вивчити динаміку і структуру власного та позикового капіталу, з'ясувати причини змін окремих її складових і дати оцінку цим змінам за аналізований період (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз основних статей власного капіталу підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., тис. грн

Показник	Рік			Відхилення +,- (тис. грн)	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Власний капітал	-5661909	-3396265	-471025	2265644	2925240
у % до підсумку	100	100	100	0	0
у тому числі:					
- зареєстрований капітал	574994	574994	574994	0	0
у % до підсумку	10,2	16,9	122,1	6,8	105,1
додатковий капітал	16	22	22	6	0
у % до підсумку	0,01	0,01	0,01	-	-
нерозподілений прибуток	-6236919	-3971004	-1045724	2265915	2925280
у % до підсумку	-110,2	-116,9	-222,0	-6,8	-105,1

За даними таблиці розмір зареєстрованого (пайового) капіталу, що відображений у фінансовій звітності підприємства, відповідає розміру,

визначеному у Статуті підприємства і становить 574994 тис. грн та залишається без змін впродовж досліджуваного періоду.

Резервний капітал підприємства протягом аналізованого періоду залишався не створювався, через відсутності нерозподіленого прибутку.

У статті нерозподілений прибуток відображається сума прибутку, реінвестованого у підприємство, або збитку який був накопичений за попередні періоди. Розмір непокритого збитку протягом 2016–2018 рр. має позитивну динаміку зменшення, зокрема: у 2017 р. відбувається зменшення на 2265915 тис. грн, в 2018 р. на 2925280 тис. грн.

Графічне узагальнення структури власного капіталу підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» наведено на рис. 2.2.

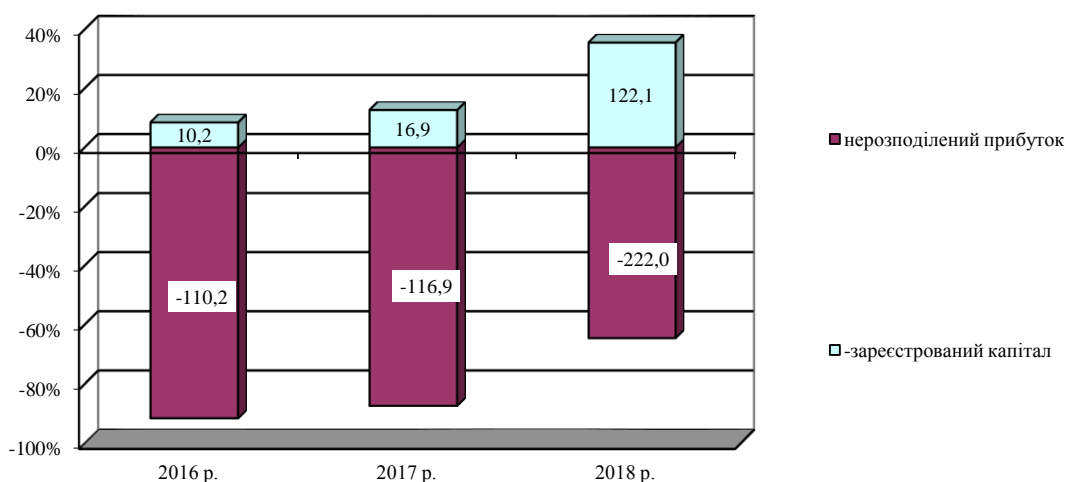

Рис. 2.2 – Структури власного капіталу підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Будь-яке підприємство для своєї діяльності потребує залучення позикового капіталу, якщо відсутні власні кошти. Позикові кошти займають досить вагоме місце в структурі капіталу підприємства. Використання позикового капіталу дає змогу розширювати обсяги господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних фінансових фондів, а в кінцевому підсумку – підвищити ринкову вартість підприємства. Проте є і негативний вплив

позикових коштів, а саме пониження рентабельності, ліквідності, ділової активності та погіршення фінансового стану підприємства в цілому.

Позиковий капітал підприємства проаналізуємо за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури кредитних ресурсів підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., тис. грн

Показник	Роки			Відхилення +,- (тис. грн)		
	2016	2017.	2018.	2017/2016	2018/2017	2018/2016
Позиковий капітал	10632964	7877846	5103650	-2755118	-2774196	-5529314
у % до підсумку	100	100	100	-	-	-
у тому числі:						
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	3272404	572736	592407	-2699668	19671	-2679997
у % до підсумку	30,8	7,3	11,6	-23,5	4,3	-19,2
з них:						
- інші довгострокові зобов'язання	458495	572736	592407	114241	19671	133912
у % до підсумку	4,3	7,3	11,6	3,0	4,3	7,3
Поточні зобов'язання і забезпечення	7360560	7305110	4511243	-55450	-2793867	-2849317
у % до підсумку	69,2	92,7	88,4	23,5	-4,3	19,2
з них:						
- короткострокові кредити банків	-	-	1954923	-	1954923	1954923
у % до підсумку	-	-	38,3	-	38,3	38,3
- поточна кредиторська заборгованість	7243519	7172850	2393431	-70669	-4779419	-4850088
у % до підсумку	68,1	91,1	46,9	22,9	-44,2	-21,2
- поточні забезпечення	0	0	0	0	0	0
у % до підсумку	0,0	0,0	0,0	0	0	0
- інші поточні зобов'язання	117041	132260	162889	15219	30629	45848
у % до підсумку	1,1	1,7	3,2	0,6	1,5	2,1

Проведений аналіз засвідчив, що найбільша питома вага припадає в 2016–2018 рр. на поточні зобов'язання і забезпечення. Крім того, протягом аналізованого періоду спостерігається зростання їх питомої ваги з 69,2% до 88,4%. Найменша частка серед всіх зобов'язань підприємства припадає на поточне забезпечення та інші поточні зобов'язання. При цьому

спостерігається тенденція до зростання частки останніх. Так, якщо в 2016 р. на поточне забезпечення припадало 1,1%, то в 2018 р. – 3,2%.

Станом на 31.12. 2018 р. у підприємства є короткострокові позики у розмірі 1954923 тис. грн. Спостерігається зменшення абсолютної величини поточних зобов'язань і забезпечень за три роки (на 2849317 тис. грн). При чому це відбулося протягом 2018 р. Таке скорочення відбулося за рахунок статті «поточна кредиторська заборгованість». Так у 2018 р. порівняно з 2017 р. її погашення склало 4779419 тис. грн, в цілому за звітний період підприємство зменшило поточну кредиторську заборгованість на 4850088 тис. грн, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Одним із джерел залучення активів в оборот підприємства є кредиторська заборгованість. Для вивчення складу кредиторської заборгованості, її динаміки доцільно скласти спеціальну аналітичну табл. 2.4

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та динаміки кредиторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр. (на кінець року)

Показник	Рік			Відхилення +,- (тис. грн)			Відхилення, %	
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	6806464	6915608	1531611	109144	-5383997	-5274853	22,1	22,5
розрахунками з бюджетом	22144	87922	53837	65778	-34085	31693	61,2	243,1
розрахунками зі страхування	10213	15815	18019	5602	2204	7806	113,9	176,4
розрахунками з оплати праці	40658	64278	83039	23620	18761	42381	129,2	204,2
одержаними авансами	364040	89227	706925	-274813	617698	342885	792,3	194,2
Разом	7243519	7172850	2393431	-70669	-4779419	-4850088	33,4	33,0

Дані таблиці свідчать, що величина поточної кредиторської заборгованості зменшилася за рахунок погашення зобов'язань перед

постачальниками товарів, робіт, послуг з 6806464 тис. грн у 2016 р. до 1531611 тис. грн у 2018 р., тобто на 5274853 тис. грн. При цьому слід зазначити, що підприємство у 2018 р. перейшло на передоплату у відносинах з покупцями, збільшивши таким чином вартість одержаних авансів з 364040 тис. грн у 2016 р. до 706925 тис. грн (загальна величина приросту залучених від покупців коштів становить 342885 тис. грн).

Як негативний фактор слід зазначити збільшення за звітний період заборгованості підприємства перед працівниками з оплати праці на 104,2% (42381 тис. грн). На кінець 2018 р. загальна величина не виплаченої заробітної плати сягнула 83039 тис. грн. При цьому у 2017 р. обсяг такої заборгованості збільшився порівняно з 2016 р. до 64278 тис. грн. Таке суттєве зростання заборгованості свідчить, що у 2018 р. підприємство майже повністю перестало виплачувати заробітну плату працівникам, оскільки, згідно звіту про фінансовий результат за 2018 р. було нарахована 693761 тис. грн.

Динаміку кредиторської заборгованості підприємства наведено на рис. 2.3.

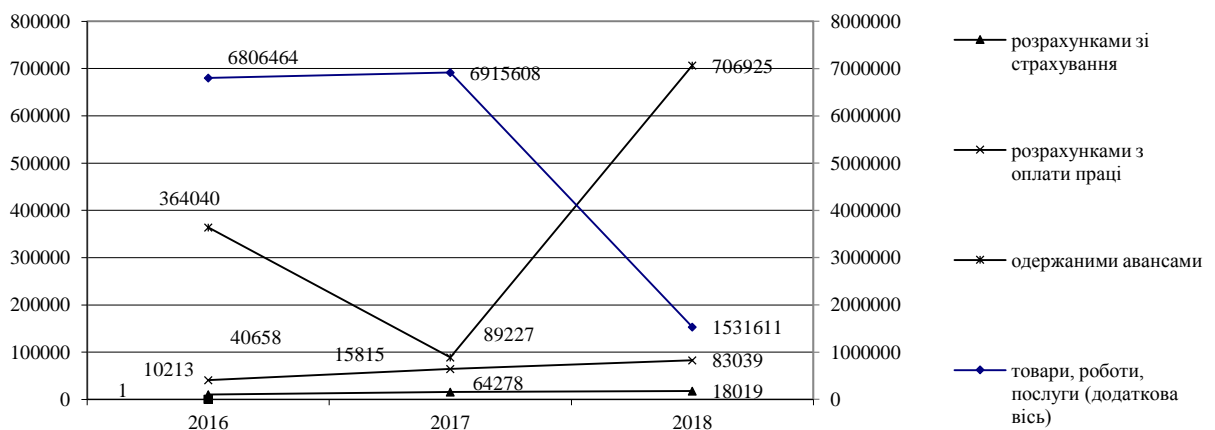

Рис. 2.3 – Динаміка кредиторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Слід зазначити, що протягом звітного періоду відбулася кардинальна зміна структури оборотних активів, оскільки на кінець 2016 р. 75,8% у цій

структурі займала дебіторська заборгованість. Така ситуація свідчить на намагання керівництва підприємства зменшити рівень зав'язування коштів у заборгованості покупців та збільшити обсяги виробництва з метою виходу з кризи та за відсутності інших каналів кредитування.

Виходячи з зазначеного вважаємо за доцільне більш детально зупинитись на її аналізі змін дебіторської заборгованості які відбулися на підприємстві (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр. (на кінець року)

Показник	Роки			Відхилення +,- (тис. грн)		
	2016	2017.	2018.	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Загальна сума дебіторської заборгованості, тис. грн	2467536	1493661	866578	-973875	-627083	-1600958
питома вага, %	100,0	100,0	100,0	-	-	-
У тому числі:						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн	1388363	667787	192935	-720576	-474852	-1195428
питома вага, %	56,3	44,7	22,3	-11,6	-22,4	-34,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
з бюджетом, тис. грн	1037072	682842	577345	-354230	-105497	-459727
питома вага, %	42,0	45,7	66,6	3,7	20,9	24,6
за виданими авансами, тис. грн	33776	137571	95476	103795	-42095	61700
питома вага, %	1,4	9,2	11,0	7,8	1,8	9,6
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн	6174	5461	822	-713	-4639	-5352
питома вага, %	0,3	0,4	0,1	0,1	-0,3	-0,2

Як свідчать дані таблиці, величина дебіторської заборгованості впродовж 2016–2018 рр. зменшилася на 1600958 тис. грн, в основному за рахунок скорочення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1195428 тис. грн.

Крім того, підприємство змогло зменшити дебіторську заборгованість за розрахунками з бюджетом на 459727 тис. грн. Проте навіть при такому

значному зменшенні зазначеної заборгованості в умовах більш високих темпів скорочення загальної суми дебіторської заборгованості питома вага залишку дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом зросла з 42,6% на кінець 2016 р. до 66,6% на кінець 2018 р. Такий стан справ свідчить, що кризові явища підприємства посилюються зовнішніми негативними чинниками – такими як не виконання державою своїх функцій зі своєчасного та повного повернення ПДВ учасникам зовнішньоекономічної діяльності.

Кризовий фінансовий стан підприємства відобразився на ставленні постачальників сировини, послуг до ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» як до ненадійного покупця. Про це свідчить чотирьохразове збільшення дебіторської заборгованості за виданими авансами до 137571 тис. грн на кінець 2017 р. й триразове до 95476 тис. грн на кінець 2018 р. порівняно з базовим 2016 р.

У процесі аналізу рекомендується зіставити суми дебіторської та кредиторської заборгованості.

Як збільшення, так і зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості можуть призвести до негативних наслідків фінансового стану підприємства.

Так, зменшення дебіторської заборгованості проти кредиторської може мати місце через погіршення стосунків з клієнтами, тобто через зменшення кількості покупців товару.

Збільшення дебіторської заборгованості проти кредиторської може бути наслідком неплатоспроможності покупців.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Порівняння величини дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	Роки			Відхилення +,- (тис. грн)		
	2016	2017	2018.	2017/2016	2018/2017	2018/2016
Дебіторська заборгованість	2467536	1493661	866578	-973875	-627083	-1600958
Кредиторська заборгованість	7243519	7172850	2393431	-70669	-4779419	-4850088
Різниця	-4775983	-5679189	-1526853	-903206	4152336	3249130
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,34	0,21	0,36	-0,13	0,15	0,02

Таким чином, як свідчать дані таблиці, що загальна сума перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською є непостійною величиною. Так співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства у 2016 р. становило 0,34 (4775983 тис. грн), у 2017 р. зменшилося до 0,21 (5679189 тис. грн), у 2018 р. досягло 0,36 (1526853 тис. грн). Динаміку кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» наведено на рис. 2.4.

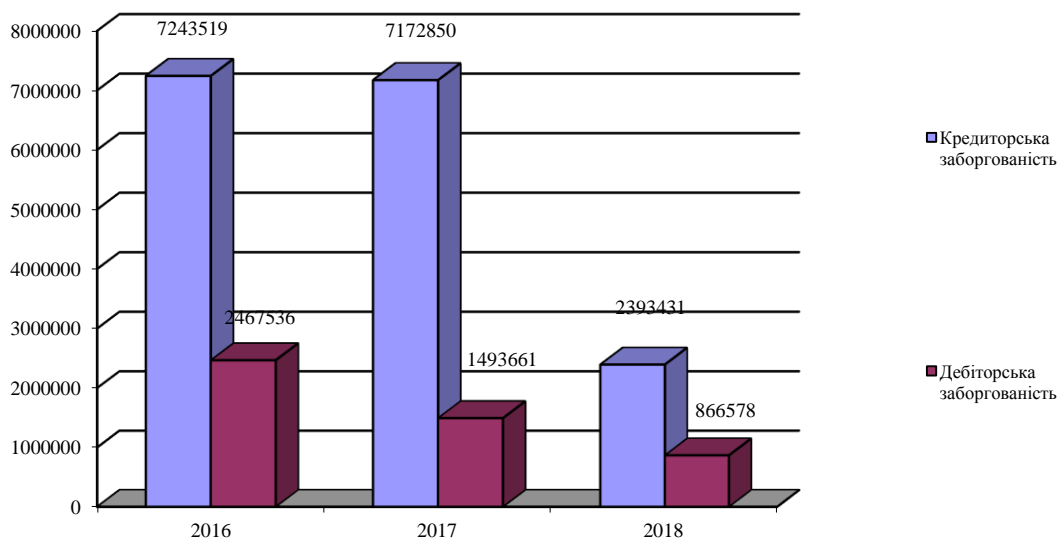

Рис. 2.4 – Динаміка кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., тис. грн

Таким чином протягом усього звітного періоду спостерігається непокриття обсягів кредиторської заборгованості дебіторською й, незважаючи на зменшення номінальної вартості цих видів заборгованості наявна динаміка

зростання розриву кредиторської та дебіторської заборгованості.

У 2018 р. перше місце за питомою вагою у структурі оборотних активів підприємства займають запаси (57,86%), аналіз яких здійснимо за допомогою табл. 2.5. Слід зазначити, що за звітний період підприємство ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» значно наростив запаси товарів, а саме порівняно з 2016 р. приріст вартості товарів у 2018 р. склав 108,2 %.

Отже, проаналізувавши джерела формування капіталу підприємства та напрями його розміщення можна зробити висновок, що загальна величина капіталу підприємства протягом всього періоду, що аналізується має неоднозначну тенденцію. Так за умов зменшення загального його розміру відбувається покриття непокритого збитку та формування реальної величини власного капіталу. Водночас за умов скорочення кредиторської заборгованості перед контрагентами підприємство порушуючи законодавство наростило заборгованість перед працівниками в розмірі більше ніж річний її фонд.

2.2 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються приростом суми власного капіталу (чистих активів), основним джерелом якого є прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності. Прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо одержують підприємства після реалізації товару як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності. Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від торгівельної, постачальницької, маркетингової, збутової, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності є: вивчення можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку; систематичний контроль за процесом формування прибутку і зміною його динаміки;

визначення впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на фінансові результати й оцінювання якості прибутку; виявлення резервів збільшення суми прибутку і підвищення рівня прибутковості бізнесу; оцінювання роботи підприємства з використання можливостей збільшення прибутку і рентабельності; вироблення рекомендацій з підвищення ефективності системи керування прибутком.

Проаналізуємо динаміку фінансових результатів підприємства за допомогою аналітичної табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення +,- (тис. грн)			Відхилення, %	
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	10075677	15775022	11937213	5699345	-3837809	1861536	75,7	118,5
Собівартість реалізованої продукції	9850690	14846405	10927343	4995715	-3919062	1076653	73,6	110,9
Валовий прибуток (збиток)	224987	928617	1009870	703630	81253	784883	108,7	448,9
Інші операційні доходи	27989	353615	195274	325626	-158341	167285	55,2	697,7
Адміністративні витрати	67694	169409	314233	101715	144824	246539	185,5	464,2
Витрати на збут	347092	556251	703982	209159	147731	356890	126,6	202,8
Інші операційні витрати	579700	366001	93490	-213699	-272511	-486210	25,5	16,1
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-741510	190571	93439	932081	-97132	834949	49,0	-12,6

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Інші фінансові доходи	4709	9277	7178	4568	-2099	2469	77,4	152,4
Інші доходи	1274988	2337077	2969661	1062089	632584	1694673	127,1	232,9
Фінансові витрати	859969	223121	62723	-636848	-160398	-797246	28,1	7,3
Інші витрати	971	830	229762	-141	228932	228791	27682,2	23662,4
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	-322753	2312974	2777793	2635727	464819	3100546	120,1	-860,7
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	67009	168664	67009	101655	168664	251,7	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-322753	2379983	2946457	2702736	566474	3269210	123,8	-912,9

Дані таблиці свідчать про зростання у 2018 р. чистого доходу від реалізації товарів на 1861536 тис. грн або на 118,5% порівняно з 2016 р. Дане зростання відбулося за рахунок зростання у 2016–2018 рр. реалізації товарів. Дещо меншими темпами відбулося збільшилась собівартість товарів, а саме на 10,9%, або на 1076653 тис. грн.

Нарощування обсягів реалізації за умови більш високих темпів приросту чистого доходу над собівартістю реалізованої продукції зумовило збільшення обсягу валового прибутку на 348,9%, або на 784883 тис. грн. Протягом звітнього періоду валовий прибуток від реалізації товарів мав стійку динаміку зростання.

З проведеного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства видно, що у 2017 р. та 2018 р. підприємство досягло прибутковості діяльності і відповідно відбулось зростання величини отриманого чистого прибутку порівняно з базовим 2016 р. на 2702736 тис. грн (737,4%) та 3269210 тис. грн (912,9%) відповідно. На збільшення чистого фінансового результату діяльності підприємства вплинуло не лише зростання доходів основної, а й активізація підприємства в сфері отримання прибутку від іншої операційної та фінансової діяльності.

Також, не менш важливим є здійснення факторного аналізу формування

чистого прибутку підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Факторний аналіз чистого прибутку підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Рік	Сукупний дохід, тис. грн	Сукупні витрати, тис. грн	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	Зростання (зменшення) чистого прибутку, тис. грн		
				Всього	за рахунок зростання (зменшення) сукупного доходу, тис. грн	за рахунок зменшення (зростання) сукупних витрат, тис. грн
2016	11383363	11706116	-322753	х	х	х
2017	18542000	16162017	2379983	2702736	7158637	4455901
2018	15277990	12331533	2946457	566474	-3264010	-3830484

Факторний аналіз чистого прибутку підприємства за даними табл. 2.6 показав, що протягом аналізованого періоду зростання чистого прибутку відбулось у 2018 р. за рахунок зменшення сукупних доходів підприємства на 3264010 тис. грн із одночасним зменшенням сукупних витрат підприємства на 3830484 тис. грн.

Проте, сукупні доходи знизилися значно меншими темпами, ніж сукупні витрати, тому це призвело до зростання чистого прибутку на 566474 тис. грн.

Водночас, у 2017 р. спостерігається зростання обсягів сукупних доходів на 7158637 тис. грн із одночасним зростанням сукупних витрат на 4455901 тис. грн. Проте знов таки наявна позитивне співвідношення яке дало можливість підприємству наростити чистий прибуток на 2702736 тис. грн.

Від величини виручки залежить не тільки відшкодування витрат і формування прибутку, а й своєчасність і повнота податкових платежів, погашення банківських кредитів, які впливають на рівень виплачених відсотків, що в кінцевому рахунку позначається на фінансовому результаті діяльності підприємства. Витрати – грошове вираження витрат факторів товарообігу, необхідних для здійснення підприємством комерційної діяльності. Вони проявляються в показниках собівартості товарів. Витрати, що включаються до складу собівартості, класифікуються за рядом ознак.

Групування витрат за економічними елементами відбиває їхній розподіл за економічним змістом незалежно від форми використання у виробничій діяльності.

Групування витрат за елементами використовується для складання кошторису витрат на виробництво. Застосовується наступне угрупування: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація основних засобів і нематеріальних активів; інші операційні витрати.

Аналіз складу та структури витрат на виробничу діяльність за елементами проведемо за табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та структури затрат на виробничу діяльність підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., тис грн

Показник	Рік			Відхилення+,- (тис. грн)		
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
Матеріальні затрати	8299592	13042093	9253150	4742501	-3788943	953558
у % до підсумку	76,5	81,8	76,9	5,30	-4,97	0,33
Витрати на оплату праці	404270	496520	693761	92250	197241	289491
у % до підсумку	3,7	3,1	5,8	-0,61	2,65	2,03
Відрахування на соціальні заходи	99041	41379	177577	-57662	136198	78536
у % до підсумку	0,9	0,3	1,5	-0,65	1,22	0,56
Амортизація	218698	215965	226628	-2733	10663	7930
у % до підсумку	2,0	1,4	1,9	-0,66	0,53	-0,13
Інші операційні витрати	1823575	2142109	1687932	318534	-454177	-135643
у % до підсумку	16,8	13,4	14,0	-3,37	0,58	-2,79
Разом	10845176	15938066	12039048	5092890	-3899018	1193872
Сума витрат операційної діяльності на 1 грн реалізованого товару	1,08	1,01	1,01	-0,07	0,00	-0,07

Як свідчать дані таблиці загальний обсяг витрат на операційну діяльність у 2018 р. зріс на 1193872 тис. грн порівняно з 2016 р. Таке зростання відбулось під впливом зміни величини найбільшого (за питомою вагою) елемента операційних витрат – матеріальних затрат, які зросли на 953558 тис.

грн, що призвело до зростання його частки у загальному обсязі витрат до 76,9% – на 0,33%.

Також зросли витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи із одночасним збільшенням їх питомої ваги у структурі операційної діяльності – на 289491 тис. грн (2,03%) та 78536 тис. грн (0,56%) відповідно. Спостерігається протягом аналізованого періоду зростання обсягів амортизаційних відрахувань на 7930 тис. грн проте меншими темпами, що зумовило зменшення їх питомої ваги на 0,13%. Інші операційні витрати скоротилися на 135643 тис. грн й станом на кінець 2018 р. займали 14,0% загальної величини витрат операційної діяльності. Графічне відображення динаміки та структури затрат на виробничу діяльність ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» наведено на рис. 2.5.

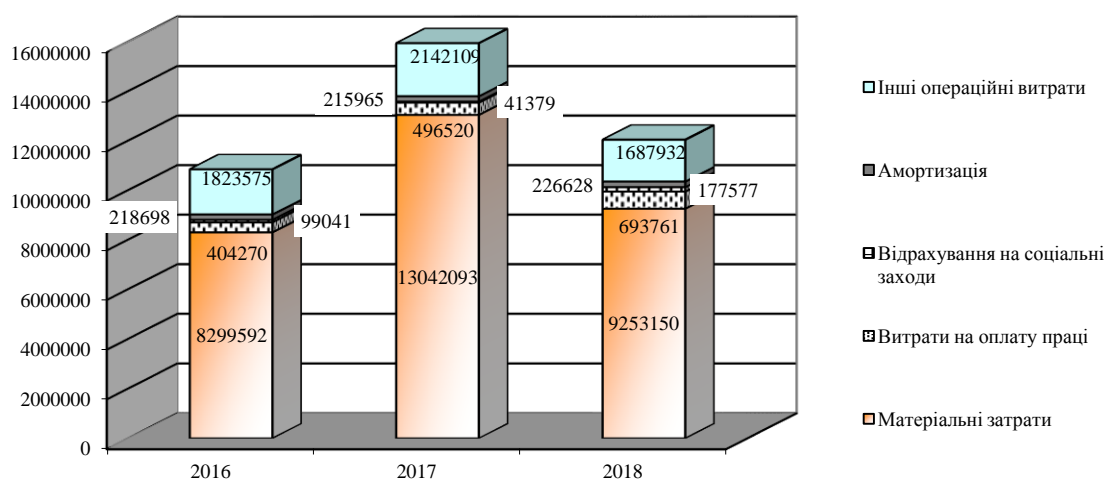

Рис. 2.5 – Динаміка та структура затрат на виробничу діяльність підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., тис грн

Також під час аналізу динаміки витрат підприємства доцільно здійснювати факторний аналіз впливу окремих елементів на кінцевий результат. Такий аналіз проведемо за допомогою методу ланцюгових підстановок (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз впливу окремих факторів на величину загальних витрат підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за

2016–2018 рр.

Номер підстановки	Фактори впливу, тис. грн					Результат	Відхилення
	Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація	Інші операційні витрати		
1	2	3	4	5	6	7	8
2016-2017							
0	8299592	404270	99041	218698	1823575	10845176	-
1	13042093	404270	99041	218698	1823575	15587677	4742501
2	13042093	496520	99041	218698	1823575	15679927	92250
3	13042093	496520	41379	218698	1823575	15622265	-57662
4	13042093	496520	41379	215965	1823575	15619532	-2733
5	13042093	496520	41379	215965	2142109	15938066	318534
Баланс факторів							5092890
2017-2018							
0	13042093	496520	41379	215965	2142109	15938066	-
1	9253150	496520	41379	215965	2142109	12149123	-3788943
2	9253150	693761	41379	215965	2142109	12346364	197241
3	9253150	693761	177577	215965	2142109	12482562	136198
4	9253150	693761	177577	226628	2142109	12493225	10663
5	9253150	693761	177577	226628	1687932	12039048	-454177
Баланс факторів							-3899018

На підставі аналізу впливу окремих факторів на величину загальних витрат протягом 2016–2018 рр. ми можемо зробити висновок згідно даних табл. 2.12, що у 2017 р. проти 2016 р. спостерігається зростання загального обсягу витрат на 5092890 тис. грн. Факторами такого зростання стали збільшення матеріальних витрат на 4742501 тис. грн, витрат на оплату праці на 92250 тис. грн та інших операційних витрат на 318534 тис. грн. Економія витрат відбулася за рахунок статей «Відрахування на соціальні заходи», «Амортизація» на 57662 тис. грн та 2733 тис. грн відповідно. У 2018 р. відбувається значний вплив зменшення обсягів матеріальних витрат проти попереднього року, що призвело до зменшення їх загального обсягу на 3788943 тис. грн. Зменшенню загальних витрат сприяло також зменшення інших операційних витрат на 454177 тис. грн. В цілому скорочення витратної частини операційної діяльності склало 3899018 тис. грн. Розрахуємо показники рентабельності ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

(табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Показники рентабельності ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення +,-		
	2016	2017	2018.	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Рентабельність активів	-6,5	51,6	60,0	58,1	8,4	66,5
Рентабельність власного капіталу	5,7	-68,1	-589,7	-73,8	-521,6	-595,4
Рентабельність продажу	2,3	6,3	9,2	4,0	3,0	7,0
Рентабельність оборотних активів	-9,9	91,1	116,0	101,0	25,0	125,9
Рентабельність необоротних активів	-18,8	119,5	124,1	138,3	4,6	142,9
Рентабельність операційних витрат	-3,0	14,5	23,1	17,5	8,6	26,0
Рентабельність основних засобів	-21,0	157,6	193,4	178,6	35,8	214,4

Аналізуючи дані таблиці, слід зазначити про рентабельну діяльності підприємства протягом усього періоду 2017–2018 рр. Найвищий рівень рентабельності мав показник використання основних засобів 157,6% у 2017 р. та 193,4% у 2018 р. У 2016 р. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мав рентабельним лише продаж продукції (рис. 2.6).

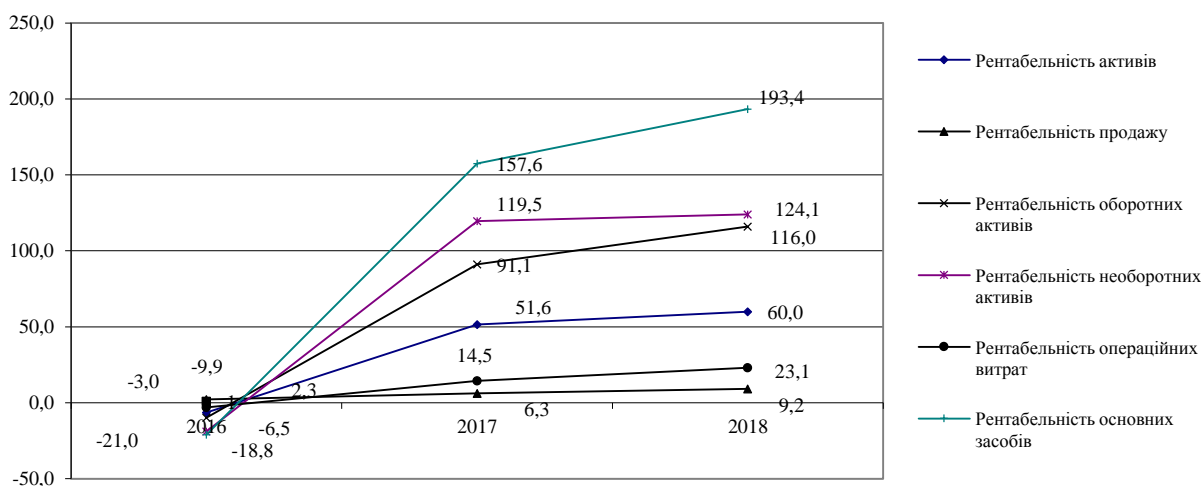

Рис. 2.5. – Динаміка показників рентабельності ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр., %

При цьому, у 2018 р. спостерігається значне покращання показників рентабельності проти 2017 р., у якому спостерігається значне зниження

рентабельності за всіма її показниками (крім рентабельності необоротних активів) у зв'язку із зниженням обсягів чистого прибутку підприємства. Наведені дані свідчать про поліпшення у 2018 р. ефективності операційної та фінансової діяльності підприємства.

2.3 Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення. Проаналізуємо абсолютні показники фінансової стійкості підприємства (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показники	Рік			Відхилення +,- (тис. грн)		
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
1	2	3	4	5	6	7
Власний капітал	-5661909	-3396265	-471025	2265644	2925240	5190884
Необоротні активи	1714624	1935414	2238295	220790	302881	523671
Власні обігові кошти	-7376533	-5331679	-2709320	2044854	2622359	4667213
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	3272404	572736	592407	-2699668	19671	-2679997

Продовження таблиці 2.12

1	2	3	4	5	6	7
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	-4104129	-4758943	-2116913	-654814	2642030	1987216
Короткострокові кредити	-	-	1954923	-	1954923	1954923
Зальний обсяг основних джерел покриття запасів	-4104129	-4758943	-161990	-654814	4596953	3942139
Запаси	665218	841274	1385290	176056	544016	720072
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	-8041751	-6172953	-4094610	1868798	2078343	3947141
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових зобов'язань	-4769347	-5600217	-3502203	-830870	2098014	1267144
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-4769347	-5600217	-1547280	-830870	4052937	3222067
Запас стійкості фінансового стану, днів	-170	-128	-47	43	81	124
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн запасів, коп.	-7,17	-6,66	-1,12	0,51	5,54	6,05

За даними таблиці слід зазначити, що підприємство у 2017-2018 рр. нарощувало запас стійкості фінансового стану, приріст якого у 2017 р. склав 43 дні, а у 2018 р. 81 день й на кінець звітної періоду склав -47 днів проти -170 днів його початку. Проте незважаючи на певну позитивну динаміку основні джерела покриття запасів протягом звітної періоду були недостатніми й станом на кінець 2018 р. нестача коштів на 1 грн запасів становила 1,12 грн.

У процесі функціонування підприємство може мати різну фінансову стійкість, яку поділяють на чотири типи. Для зручності визначення типу фінансової стійкості доцільно представити розраховані показники в табл. 2.13.

Отже, не зважаючи на позитивну динаміку прибутковості підприємства за 2017-2018 рр. протягом усього звітної періоду підприємство мало кризовий фінансовий стан.

Таблиця 2.13 – Визначення типу фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Тип фінансової стійкості	Розрахунок	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Абсолютна стійкість	$33 < K_{во}$	665218>- 7376533	841274>- 5331679	1385290>- 2709320
Нормальна стійкість	$33 < K_{во}+K_{дп}$	665218>- 4104129	841274>- 4758943	1385290>- 2116913
Нестійкий фінансовий стан	$33 < K_{во}+K_{дп}+K_{кк}$	665218>- 4104129	841274>- 4758943	1385290>- 161990
Кризовий фінансовий стан	$33 > K_{во}+K_{дп}+K_{кк}$	665218>- 4104129	841274>- 4758943	1385290>- 161990

Таким чином, для забезпечення запасів і затрат ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» катастрофічно не вистачало джерел їх формування, а отже, підприємство фактично знаходилося у стані банкрутства.

Тому керівництву підприємства необхідно впровадити заходи щодо поліпшення фінансової стійкості. Основними шляхами поліпшення та підтримання фінансового становища на підприємстві є:

- збільшення власного капіталу;
- зниження величини необоротних активів підприємства за рахунок продажу або передачі в оренду основних засобів, що не використовуються на підприємстві;
- скорочення величини товарних запасів до оптимального рівня (до розміру поточного та страхового запасів).

Крім аналізу абсолютних показників варто використовувати аналіз відносних величин. За допомогою аналізу коефіцієнтів можна виявити сильні й слабкі позиції підприємства. Управлінці використовують ці дані для контролю діяльності підприємства, щоб не допустити банкрутства.

Важливим є й те, що аналіз коефіцієнтів дає змогу ліпше зрозуміти взаємозв'язок між балансом і звітом про доходи. Аналіз відносних показників підприємства наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз відносних показників фінансової стійкості

підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	Рекомендоване значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення +,- (тис. грн)		
					2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	>0,1	-2,74	-1,56	-0,44	1,18	1,12	2,30
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	>0,8	-13,43	-4,72	-0,77	8,71	3,95	12,66
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,3-0,5	0,31	0,33	0,31	0,02	-0,02	0,00
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів і запасів	0,8	0,44	0,52	0,61	0,07	0,09	0,17
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,63	0,86	0,44	0,22	-0,41	-0,19
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	зменшення	-1,37	-0,20	4,88	1,17	5,08	6,25
Коефіцієнт мобільності	0,4	1,90	1,31	1,07	-0,59	-0,24	-0,83
Індекс постійного активу	зменшення	-0,30	-0,57	-4,75	-0,27	-4,18	-4,45
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,4-0,6	-1,14	-0,76	-0,10	0,38	0,66	1,04
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,4-0,6	2,14	1,76	1,10	-0,38	-0,66	-1,04
Коефіцієнт інвестування	збільшення	-0,48	-0,63	0,03	-0,15	0,66	0,51

Виходячи з аналізу таблиці, тенденцію до покращання мають майже усі показники, окрім коефіцієнтів маневреності власного капіталу і довгострокового залучення позикових коштів. Водночас оптимальному значенню відповідає лише коефіцієнт реальної вартості основних засобів тобто підприємство за наявної загальної вартості майна має оптимальну питому вагу залишкової вартості основних засобів. За необхідного значення коефіцієнта 0,3-0,5 його показник протягом звітного періоду коливався в межах 0,31-0,33.

У від'ємному діапазоні перебувають коефіцієнти забезпечення оборотних активів власними коштами (-0,44 за оптимального значення >0,1), забезпечення запасів власними коштами (-0,77 за оптимального значення

>0,8), фінансової незалежності (-0,10 за оптимального значення 0,4-0,6), індекс постійного активу (-4,75). Це свідчить, що підприємству катастрофічно не вистачає власник коштів у забезпечення діяльності.

Зростання коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів до 4,88 за одночасного зменшення коефіцієнту концентрації позикового капіталу 1,10 свідчить, що за умов зменшення можливості залучення позикового капіталу керівництво підприємства зуміло отримати довгострокові кредити банку.

Вважаємо, що умовою надання такого кредиту у 2018 р. стало позитивна динаміка прибутковості діяльності підприємства у 2017 р. та 2018 р., що дає підстави вважати про здатність підприємства у найближчій перспективі вийти з фінансової кризи.

Отже, проведений аналіз засвідчив, що, в основному, протягом 2017-2018 рр. на підприємстві спостерігається покращення показників фінансової стійкості. Водночас їх абсолютні значення мають суттєву невідповідність рекомендованому нормативному значенню. Дії керівництва мають бути спрямовані на підвищення фінансової стійкості і зменшення ступеня фінансових ризиків.

Запас фінансової міцності є важливим показником динамічної та перспективної діяльності підприємства. По суті – це критичною точка, яка визначає кризовий обсяг товарообігу. Запас фінансової міцності підприємства визначається різницею між обсягом реалізації товарів за фактом і обсягом реалізації в беззбиткової точці. Зазвичай вираховується відсоток запасу міцності по відношенню до фактичного обсягу товарів, що реалізується.

Здійснимо аналіз беззбитковості реалізації товарів підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» (табл. 2.15), тобто проаналізуємо та спрогнозуємо критичну межу, при якій валовий прибуток = 0.

Таблиця 2.15 – Розрахунок запасу фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення		
				2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	10075677	15775022	11937213	5699345	-3837809	1861536
Змінні витрати, тис. грн	8299592	13042093	9253150	4742501	-3788943	953558
Валова маржа (маржинальний прибуток), тис. грн	1776085	2732929	2684063	956844	-48866	907978
Постійні витрати, тис. грн	2545584	2895973	2785898	350389	-110075	240314
Коефіцієнт валової маржі, %	17,63	17,32	22,48	-0,30	5,16	4,86
Поріг рентабельності, тис. грн	144410	167161	123901	22751	-43260	-20509
Запас фінансової стійкості, тис. грн	9931267	15607861	11813312	5676594	-3794549	1882045
Запас фінансової стійкості, %	-98,57	-98,94	-98,96	-0,37	-0,02	-0,40

Отже, підприємство при доході 11937213 тис. грн не змогло покрити постійні витрати у 2018 р. на -101835 тис. грн. При цьому поріг рентабельності складає 12390118 тис. грн. Слід зазначити, що, не заважаючи на незадовільний рівень запасу фінансової стійкості, підприємству в процесі управління операційними витратами вдалося знизити його від'ємне значення. Так відносний показник запасу фінансової стійкості зменшився на 39,53% й на кінець 2018 р. склав 103,79%.

Такі зміни зумовлені в першу чергу зростанням цін на продукцію підприємства на зовнішньому та внутрішньому ринку. Крім того, дали позитивний ефект заходи спрямовані на оптимізацію витрат діяльності підприємства. В подальшому вважаємо, що підприємству необхідно дотримуватися наступного правила: виручка повинна перевищувати поріг рентабельності, а товарів має бути реалізовано більше їх порогового значення. У такому випадку буде гарантовано відбуватиметься зростання прибутку.

Ліквідність підприємства, як відомо, можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності. Аналізуючи ліквідність підприємства варто скористатись наступними показниками (табл. 2.16).

Таблиця 2.16 – Аналіз ліквідності підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016–2018 рр.

Показник	Рекомендоване	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення		
					2017/	2018/	2018/
					2017/	2018/	2018/

	значення				2016	2017	2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,01	0,03	0,03	0,02	0,00	0,02
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,35	0,23	0,22	-0,12	-0,01	-0,13
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0-2,0	0,44	0,35	0,53	-0,09	0,18	0,09
Показник платоспроможності (автономії)	>0,5	-1,14	-0,76	-0,10	0,38	0,66	1,04

Аналіз таблиці показує, що усі розраховані показники ліквідності підприємства не відповідають своїм нормативним значенням. Так коефіцієнт швидкої ліквідності, який дозволяє оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану у 2018 р. склав 0,22 за оптимального його значення 0,6-0,8. Крім іншого спостерігається негативна динаміка його значення – за звітний період воно впало на 0,13 пункти.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, що на кінець 2018 р. склав 0,53 (за нормативного значення 1,0-2,0) свідчить про нездатність підприємства покрити зобов'язання за рахунок тільки оборотних активів. Проте слід відмітити підвищення даного показника протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом 2016-2018 рр. перебуває вкрай незадовільному значенні діапазону 0,01-0,03 за оптимального 0,2-0,35. Тобто протягом звітного періоду підприємству десятикратно не вистачало коштів на негайне покриття короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) у значенні -0,10 станом на кінець 2018 р. свідчить про відсутність власного капіталу підприємства. Проте його зменшення з -1,14 до -0,10 є позитивною тенденцією.

Таким чином підприємству, за рахунок збільшення обсягів виробництва продукції та набуття динаміки прибутковості діяльності протягом 2017-2018 рр. вдалося значно покращити показники фінансової стійкості та ліквідності підприємства проте значні накопичені збитки попередніх періодів не дали йому поки вийти з кризового стану.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу фінансового стану ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» можна зробити висновок, що загальна величина капіталу підприємства протягом всього періоду, що аналізується є нестійкою й коливається від 4971055 тис. грн у 2016 р. до 4632625 тис. грн у 2018 р. Таке зменшення протягом аналізованого періоду капіталу відбувалося головним чином за рахунок більш високих темпів зменшення зобов'язань підприємства порівняно зі зростанням власного капіталу. Так у 2018 р. порівняно з 2016 р. власний капітал зріс на 5190884 тис. грн (43,9%), у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 2265644 тис. грн, у 2018 р. спостерігається зростання на 2925240 тис. грн проти попереднього року.

Найбільшу питому вагу займають оборотні активи, проте їх частка має тенденцію до зниження, а саме: у 2017 р. проти 2016 р. зменшення частки оборотних активів склало з 65,5% до 56,7%, у 2018 р. порівняно з попереднім роком їх питома вага знижується на 5,0% – до 51,7%. У структурі позикового капіталу, найбільша питома вага припадає в 2016–2018 рр. на поточні зобов'язання і забезпечення. Крім того, протягом аналізованого періоду спостерігається зростання їх питомої ваги з 69,2% до 88,4%. Найменша частка серед всіх зобов'язань підприємства припадає на поточне забезпечення та інші поточні зобов'язання. При цьому спостерігається тенденція до зростання частки останніх. Так, якщо в 2016 р. на поточне забезпечення припадало 1,1%, то в 2018 р. – 3,2%.

Станом на кінець 2018 р. підприємство володіло оборотними активами в розмірі 2394330 тис. грн. Порівняно з 2016 р. їх сума зменшилася на 25,5%. Водночас, порівняно з 2016 р. констатовано зниження оборотних активів в 2017 р. на 716126 тис. грн, а у 2018 р. на 5,7% (145975) проти попереднього року. На негативну динаміку оборотних активів у 2017 р. в порівнянні з 2016 р. вплинуло зниження обсягів дебіторської заборгованості та на

1600958 тис. грн (-64,9%) та інших оборотних активів на 43337 тис. грн (-64,8%), що свідчить про зниження ліквідності підприємства. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів у 2018 рр. займає вартість запасів – 57,9%.

Простежується зростання у 2018 р. чистого доходу від реалізації товарів на 1861536 тис. грн або на 118,5% порівняно з 2016 р. Дане зростання відбулося за рахунок зростання у 2016–2018 рр. реалізації товарів. Дещо меншими темпами відбулося збільшилась собівартість товарів, а саме на 10,9%, або на 1076653 тис. грн.

У 2017 р. та 2018 р. підприємство досягло прибутковості діяльності і відповідно відбулось зростання величини отриманого чистого прибутку порівняно з базовим 2016 р. на 2702736 тис. грн (737,4%) та 3269210 тис. грн (912,9%) відповідно. На збільшення чистого фінансового результату діяльності підприємства вплинуло не лише зростання доходів основної, а й активізація підприємства в сфері отримання прибутку від іншої операційної та фінансової діяльності..

Спостерігаємо рентабельну діяльності підприємства протягом усього періоду 2017–2018 рр. Найвищий рівень рентабельності мав показник використання основних засобів 157,6% у 2017 р. та 193,4% у 2018 р. У 2016 р. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мав рентабельним лише продаж продукції. Наведені дані свідчать, що протягом періоду 2017-2018 рр. підприємство змогло досягти позитивних значень основних показників рентабельності та забезпечити динаміку їх зростання.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ЄВРАЗ ДНІПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД»

3.1 Формування ефективної фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством

Нові економічні відносини, які створюються на засадах інформаційної економіки, зумовлюють потребу у прогресивних способах і методах управління підприємствами. Однозначно можна констатувати, що для досягнення визначеної мети можна рухатись різними способами, а вибір конкретного способу її досягнення є рішенням стосовно стратегії розвитку.

Складові ефективності діяльності підприємства будь-якої сфери діяльності: висока конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стабільність та стійкість, прибутковість та інвестиційна привабливість досягаються шляхом здійснення ефективного фінансового управління. Неодмінною передумовою забезпечення стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства сьогодні виступає його фінансова стратегія, що займає ключове положення у системі корпоративного управління. Збалансованість корпоративних інтересів у системі корпоративного управління в цілому та між її важливими складовими зокрема і є головною запорукою успіху сучасного підприємства. Все вище зазначене, дозволяє констатувати про необхідність обґрунтування процесів формування та оцінювання фінансової стратегії і системи корпоративного управління підприємства у їх взаємозв'язку, взаємообумовленості та взаємовпливу в сучасному динамічному середовищі.

Фінансова стратегія – це еластична, узагальнена модель фінансового розвитку підприємства, яка направлена на реалізацію корпоративної стратегії та формування раціональних фінансових відносин із контрагентами, містить в

собі визначені довгострокові фінансові цілі, технології (інструменти досягнення), ресурси і систему управління, що забезпечує її дієздатність і адаптацію до зміни умов зовнішнього і внутрішнього середовищ [55].

Фінансова стратегія підприємства, як одна із базових (функціональних) стратегій, виступає складовою загальної стратегії підприємства і має відповідати їй за метою і завданнями. Наразі є особливо важливим визначення її місця в стратегічному наборі підприємства, зокрема у системі інших функціональних стратегій [9; 29; 67].

Фінансова стратегія є невід'ємним елементом системи корпоративного управління підприємства – форми реального втілення управлінських взаємозв'язків. В реальній дійсності управлінська діяльність – це функціонування системи корпоративного управління. Система корпоративного управління підприємства – це об'єктивно існуюча субстанція за допомогою якої управління набуває конкретного змісту й вияву, а функція управління – практичної реалізації; вона складається й функціонує у відповідності із: змістом функції управління; характером відносин, які лежать в основі управлінських взаємозв'язків; умовами, в яких формується система управління; принципами побудови, функціонування й перетворення, які іманентно належать системі управління.

Реалізація стратегій підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод», зокрема його фінансової стратегії, забезпечується дієздатністю системи корпоративного управління підприємством, основними елементами якої можна вважати принципи формування та модель. Принципи корпоративного управління втілюють норми корпоративної політики підприємства, за результатами їх систематизації зроблено висновок, що основний акцент ставиться на взаємовідносинах зацікавлених сторін, інформаційній прозорості, системі контролю тощо.

Як свідчать результати дослідження світового досвіду та української практики, моделі корпоративного управління досить багатогранні, їх риси обумовлюються історичними особливостями, практикою ведення бізнесу та

ін. У загальному, сучасна українська модель корпоративного управління перебуває у стадії створення, її можна вважати перехідною конструкцією, в якій формально подані складові елементи різних моделей, що використовуються у світі.

Разом з тим головні орієнтири щодо становлення моделі корпоративного управління ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мають націлюватись на виконання нею таких функцій як: вироблення стратегії, захист прав акціонерів та інших зацікавлених осіб, прозорість та відкритість, моніторинг діяльності, тощо.

Слід наголосити, що будь-які зміни в системі корпоративного управління призводять до трансформування домінантів формування фінансової стратегії підприємства, серед яких: домінантні напрями, принципи формування, характеристики, критерії вибору, науково-методичне забезпечення. Процес формування ефективної фінансової стратегії підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» повинен здійснюватися поетапно

Етапи формування фінансової стратегії підприємства є основою організаційної моделі формування фінансової стратегії підприємства, рис. 3.1, де у межах виділених блоків зазначено основні етапи процесу формування фінансової стратегії підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Ключовими елементами у процесі формування фінансової стратегії підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» є:

- визначення головної цілі (місії);
- постановка системи цілей (завдань), які зумовлюють фінансовий аспект усіх видів діяльності підприємства;
- визначення періоду реалізації від якого залежить основний зміст стратегії;
- аналіз факторів зовнішнього середовища, що визначають цілі та зміст майбутньої стратегії.

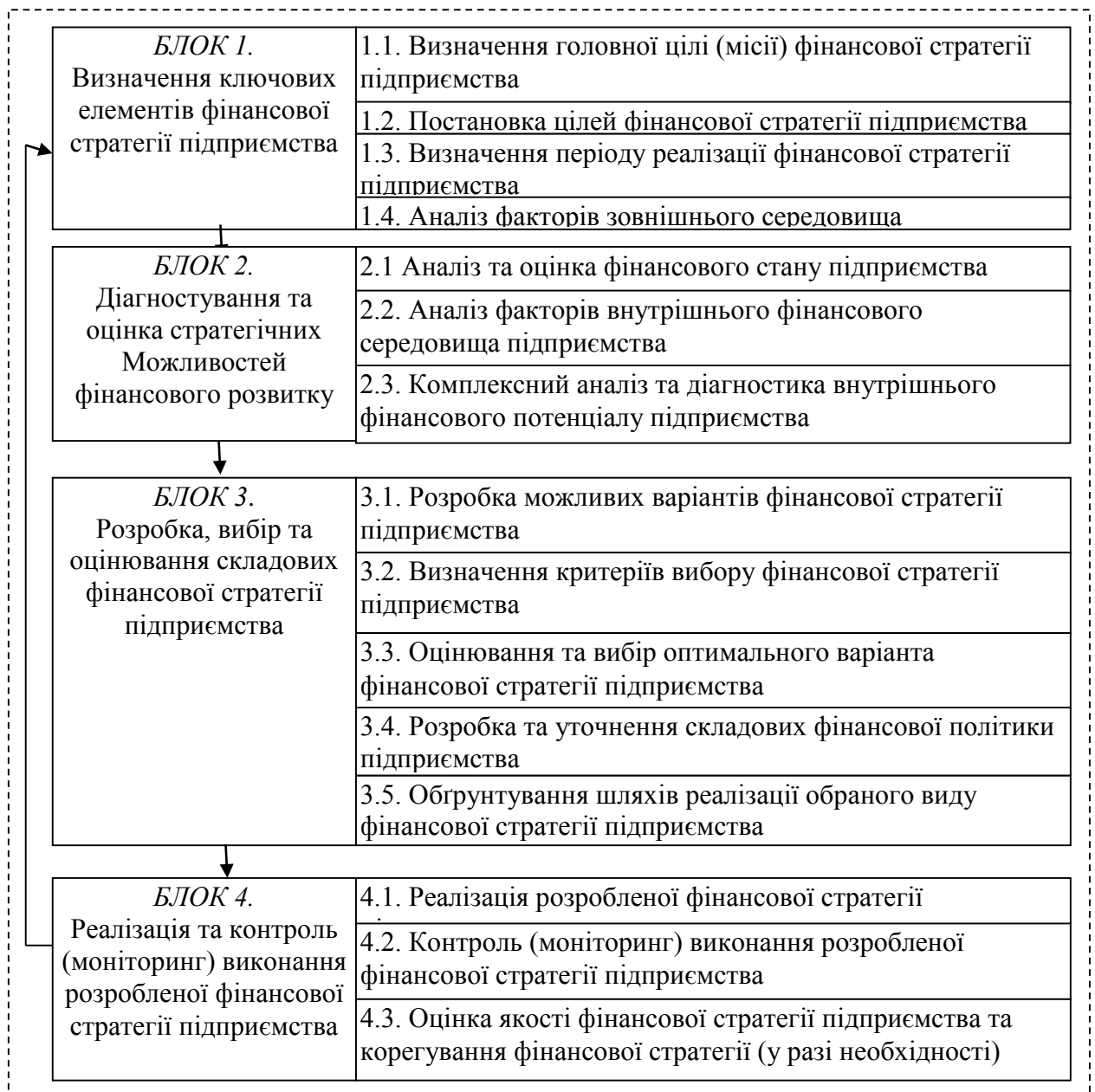

Рис. 3.1 – Організаційна модель формування фінансової стратегії підприємства ПАТ «СВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

У ході діагностування та оцінки стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства здійснюється:

- аналіз та оцінка фінансового стану підприємства з метою ідентифікації стану підприємства та виявлення особливостей його розвитку;
- аналіз факторів внутрішнього фінансового середовища для виявлення напрямку їх дії на кінцеві результати діяльності підприємства;

– комплексний аналіз та діагностика внутрішнього фінансового потенціалу з метою встановлення його рівня для забезпечення стратегічних можливостей фінансового розвитку підприємства.

Особлива увага приділяється розробці, вибору та оцінюванню складових фінансової стратегії підприємства, а саме:

- розробці множини варіантів фінансової стратегії;
- обґрунтуванню системи критеріїв вибору стратегії, що дозволяє науково обґрунтувати прийняття базового варіанту;
- оцінюванню та вибору оптимального найбільш привабливого варіанту стратегії;
- розробці та уточненню складових фінансової політики підприємства, що здійснюється за конкретними напрямками фінансової діяльності;
- обґрунтуванню та формуванню системи заходів щодо реалізації фінансової стратегії, які забезпечать детальний та послідовний план дій у рамках різних видів діяльності підприємства в конкретному тимчасовому інтервалі.

У процесі реалізації та контролю (моніторингу) виконання розробленої фінансової стратегії здійснюється:

- реалізація стратегії, що передбачає взаємодію підприємства із зовнішніми контрагентами;
- процес постійного відстеження виконання розробленої стратегії засобами контролю та моніторингу за результатами якого забезпечується встановлення рівня отримання фактичних проміжних та кінцевих результатів відносно запланованих;
- оцінка якості фінансової стратегії, яка здійснюється на основі аналізу кількісних та якісних параметрів.

Систематизувавши результати усіх попередніх досліджень, пропонуємо наступний організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством, в основі якого лежать доміанти і модель формування фінансової стратегії підприємства (рис. 3.2).

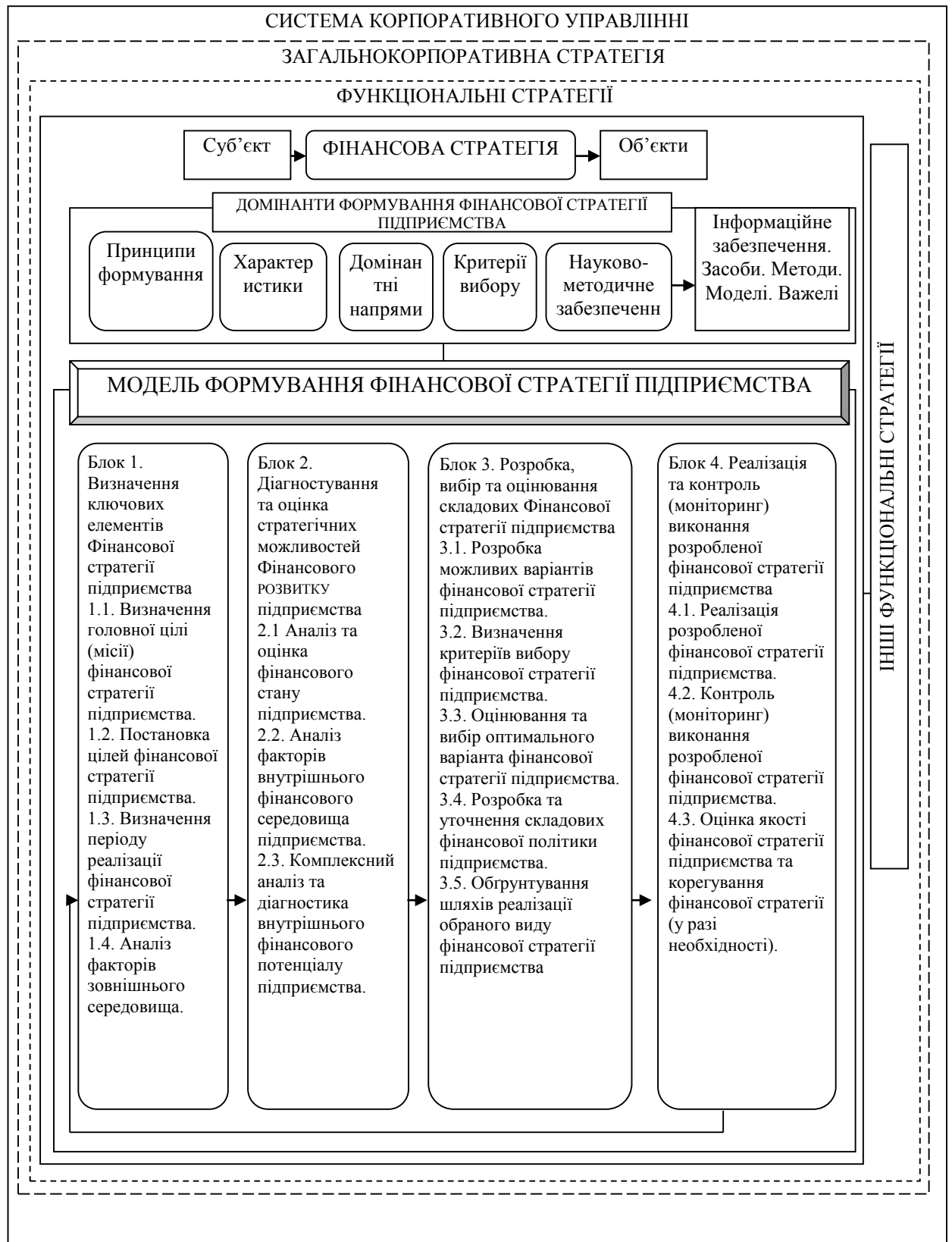

Рис. 3.2 – Організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

Даний механізм дозволяє здійснити побудову та комплексне оцінювання фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством, шляхом поєднання результатів інтегральної оцінки фінансового стану та рейтингової оцінки якості корпоративного управління підприємства. Це надає можливість виявити і врахувати взаємозв'язки, взаємообумовленість та взаємовплив між системою корпоративного управління та її складовою – фінансовою стратегією підприємства, що дозволяє більш обґрунтовано розробляти практичні рекомендації щодо напрямів фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Вибір стратегії підприємства здійснюється на основі визначення, аналізу і оцінки ключових чинників, які характеризують її стан. Процес вибору здійснюється з урахуванням результатів аналізу портфеля бізнесів, а також характеру і суті стратегій, які вже реалізуються підприємством.

При виборі стратегії враховується безліч ключових чинників, в першу чергу повинні бути враховані наступні:

- поточний стан галузі і позиція в ній підприємства;
- ключові цілі і місія підприємства;
- інтереси і відношення вищого керівництва до вибору (перегляду) стратегії;
- наявність і стан фінансових ресурсів;
- рівень трудових ресурсів (кваліфікація працівників, досвід роботи тощо);
- зобов'язання по діючих стратегіях;
- ступінь залежності від впливу зовнішнього середовища;
- часовий чинник (часові межі вибору і реалізації стратегії).

Оцінка вибраної стратегії проводиться на основі результатів аналізу і оцінки основних чинників, що визначають можливість її здійснення. Основним критерієм процедури оцінки вибраної стратегії є висновок про те, приведе ця стратегія до досягнення підприємством поставлених цілей чи ні. У випадку відповідності вибраної стратегії поставленим цілям підприємства, її

подальша оцінка проводиться за такими основними напрямками.

1. Проводиться оцінка відповідності вибраної стратегії стану і вимогам оточення підприємства. Встановлюється, наскільки стратегія пов'язана з вимогами з боку основних суб'єктів оточення, в якій мірі враховані чинники динаміки ринку і динаміки розвитку життєвого циклу продукту, чи приведе реалізація стратегії до появи нових конкурентних переваг тощо.

2. Проводиться оцінка відповідності вибраної стратегії потенціалу і можливостям підприємства. Оцінюється, наскільки вибрана стратегія пов'язана з іншими стратегіями, чи відповідає вона можливостям персоналу, чи дозволяє існуюча структура успішно її реалізувати, чи вивірена програма реалізації стратегії в часі тощо.

3. Встановлюється ступінь (прийнятність) ризику, закладеного в стратегії. Оцінка виправданості ризику проводиться за трьома напрямками:

– наскільки реалістичні передумови, закладені в основу вибору даної стратегії;

– до яких негативних наслідків для підприємства може привести провал даної стратегії;

– наскільки виправдовує можливий позитивний результат ризик втрат від провалу у реалізації даної стратегії.

Загальна модель розробки і впровадження стратегії підприємства відображена на рис. 3.3.

На відміну від існуючих, запропонована модель містить систему критеріїв вибору стратегії, які дозволяють оцінити основні характеристики майбутньої стратегії та встановити її переваги в порівнянні з іншими стратегіями і систему обмежень процесу реалізації стратегії, що відображає внутрішні критерії раціонального розподілу ресурсів.

У центрі стратегії, і її найважливішим елементом є управлінські рішення про розподіл ресурсів підприємства, які мають приймати фінансові менеджери.

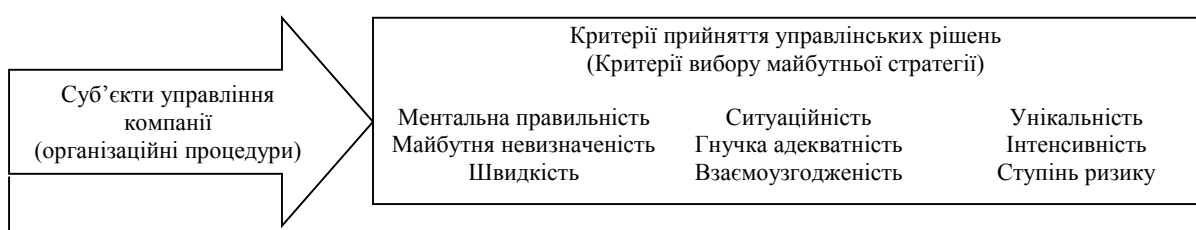

Рис. 3.3 – Модель розробки і впровадження стратегії

Для оцінки переваг однієї стратегії в порівнянні з іншою (іншими) і перевірки того, наскільки вона спроможна забезпечити підприємства успіх рекомендується застосовувати систему критеріїв, табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Критерії вибору стратегії підприємства

Критерій	Коротка характеристика
Ментальна правильність	Стратегія повинна розроблятися зі знанням і розумінням двох абсолютних полюсів ефективної стратегії: абсолютної ірраціональності (крайній полюс) та граничної раціональності (протилежний полюс)
Ситуаційність	Стратегія має інтегрувати характерні особливості конкретної ситуації в ключові фактори майбутнього (стратегічного) успіху
Унікальність (перевага в конкурентній боротьбі)	Стратегія має містити унікальні (відмінні від існуючих) можливості майбутнього бізнес-успіху, які позитивно відрізнятимуть дану компанію від її конкурентів та дозволять їй досягти стабільну конкурентну перевагу. Чим більша конкурентна перевага, створена за допомогою стратегії, тим вона могутніша та ефективніша
Майбутня невизначеність як стратегічна можливість	Стратегія повинна бути здатна перетворювати зміни зовнішнього оточення підприємства на її стратегічні та тактичні переваги
Гнучка адекватність (відповідність)	Стратегія має забезпечувати відповідність власних стратегічних змін підприємства змінам зовнішнього оточення
Інтенсивність роботи підприємства	Стратегія має бути націлена на зменшення періоду часу на досягнення фінансових та стратегічних цілей підприємства
Швидкість досягнення конкурентної переваги	Стратегія повинна забезпечувати підприємства здатність «прискорюватись» й «випереджати» конкурентів
Взаємоузгодженість	Стратегія має забезпечувати відповідність та взаємоузгодженість всіх її складових
Ступінь ризику	Стратегія має бути націлена на зменшення ймовірності ризику

Критерій дозволяє встановити відповідність стратегії певним характеристикам. Слід зазначити, що всі вказані характеристики не є альтернативними, а, навпаки, взаємодоповнюючими і взаємопідсилюючими.

У ході здійснено нами аналізу літературних джерел та практики розробки стратегій окремими підприємствами встановлено, що на практиці виникає дві інтерпретації стратегії: проголошена і реальна. На нашу думку, реальна стратегія – стратегія, яка складається з потоку нових товарів, послуг, процесів в які інвестуються ресурси. При цьому вважаємо, якщо цінності або критерії, на яких ґрунтуються рішення про інвестиційні пріоритети, не співпадають з проголошеною (спланованою) стратегією (як часто і буває на практиці), то проголошена підприємством стратегія і його реальна стратегія сильно розрізняються.

Піраміда ієрархії «стратегічного набору» включає забезпечуючи функцію функціональних стратегій, що є першочерговою для управління підприємством і реалізації загальнокорпоративної стратегії.

Таким чином, нами побудовано організаційний механізм формування фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» в системі корпоративного управління підприємством, в основі якого лежать доміанти і модель формування фінансової стратегії підприємства. Даний механізм враховує взаємозв'язки, взаємообумовленість і взаємовплив між системою корпоративного управління та її складовою – фінансовою стратегією підприємства, що дозволяє більш обґрунтовано розробляти практичні рекомендації щодо напрямів фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Також запропоновано загальну модель розробки і впровадження стратегії підприємства, що, на відміну від існуючих, містить систему критеріїв вибору стратегії, які дозволяють оцінити основні характеристики майбутньої стратегії та встановити її переваги в порівнянні з іншими стратегіями і систему обмежень процесу реалізації стратегії, що відображає внутрішні критерії раціонального розподілу ресурсів. В структурі моделі розробки і впровадження стратегії підприємства лежить комбінація запланованих дій (намічена стратегія) та незапланованих стратегічних рішень, направлених на адаптацію до ситуації, що склалась.

3.2. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства

На сучасному етапі трансформації суспільства, коли в сукупному національному багатстві країни зростає доля людського капіталу, а розвиток підприємств стає можливим лише за умов усебічно виваженої конкурентної політики, питання фінансової стійкості стає основною умовою здійснення

інноваційної діяльності. Стратегія розвитку підприємства в епоху когнітивної економіки вимагає значних довгострокових вкладень, що за умов відсутності фінансової стійкості підприємства стає не реальною. В умовах кризових явищ від фінансової стійкості напряду залежить перспективна платоспроможність підприємства [47].

Розробка фінансової стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства повинна бути пов'язана з формуванням стратегічних фінансових цілей, які визначаються з урахуванням загроз втрати фінансової стійкості підприємства і способів їх попередження.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю повинно враховувати не тільки цілі фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, який характерний для підприємства на даний момент часу. Фінансово стійкий стан підприємства дає можливість здійснювати активний розвиток підприємства (поєднання операцій з різним рівнем фінансового ризику, що дозволяє впроваджувати інновації, проводити модернізацію і технічне переозброєння підприємства).

В умовах стабільного фінансового стану доцільні заходи щодо підвищення рентабельності продажів, обережні вкладення в ризикові інвестиції, їх ранжування за ступенем терміновості здійснення. Підприємству, що знаходиться в нестійкому фінансовому стані, при здійсненні вкладень доцільно віддавати перевагу менш ризиковим операціям і які мають найменший термін окупності.

Ранжування цілей фінансового менеджменту відносно фінансової стійкості підприємств наведено в табл. 3.2.

Представлений в таблиці можливий вплив цілей фінансового менеджменту носить умовний характер і пояснюється обраною політикою управління фінансами підприємства (консервативна, раціональна або агресивна), залежно від якої будується система цілей фінансового менеджменту.

Таблиця 3.2 – Ранжування цілей фінансового менеджменту за ступенем впливу на фінансову стійкість підприємства [24]

Вид цілей фінансового менеджменту	Цілі фінансового менеджменту	Можливий вплив на фінансову стійкість при досягненні цілі
Стратегічні	Лідерство на ринку	Негативний
	Максимізація вартості капіталу	Негативний
	Максимізація прибутку: - зростання рентабельності продажу; - зростання обсягів товарообігу	Позитивний Негативний
	Ефективне використання всіх видів ресурсів: - ефективність торгівельної діяльності	Позитивний
	Уникнення банкрутства: - забезпечення стійкості функціонування підприємства; - досягнення раціонального співвідношення власних та позикових ресурсів	Позитивний Позитивний
Тактичні	Збалансованість сум та строків надходження та витрачання грошових ресурсів: - достатність обсягів грошових надходжень; - збільшення оборотності коштів підприємства	Позитивний Позитивний
	Мінімізація витрат (зниження собівартості товарів)	Позитивний

Основним стратегічним завданням фінансово нестійкого підприємства є стабілізація фінансового стану шляхом реструктуризації заборгованості, відстрочення платежів, продажу непрофільних активів.

Управління фінансовою стійкістю підприємства залежить від типу фінансової політики, що застосовується на підприємстві, оскільки від неї залежить допустимий рівень ризику і рентабельності, а також цільові показники фінансової стійкості.

До напрямів забезпечення фінансової стійкості інструментами тактичного фінансового менеджменту можна віднести вибір цільової структури фінансування оборотних коштів, встановлення принципів оптимізації політики управління витратами (обґрунтованості, мінімізації, планування), який дозволяє уточнити заходи щодо досягнення цільової

фінансової стійкості підприємств

Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства має базуватися на корпоративних стратегіях розвитку з метою удосконалення управління капіталом і рухом коштів у довгостроковій перспективі. Вирішальною є головна стратегія, спрямованість якої впливає на зміст функцій управління стійким станом [21].

Враховуючи життєвий цикл підприємств, стратегія фінансової стійкості і методика її реалізації повинна бути такою, щоб підприємство могло в кожній точці зрілості мати нову стадію зародження конкурентних переваг. Тому в даний час для розробки фінансової стратегії підприємства використовуються спеціальні методики.

Апробація матриці фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романа була проведена за даними підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» з метою встановлення можливості їх застосування для розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Матриця фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романа ґрунтується на розрахунку трьох коефіцієнтів:

- результат господарської діяльності (РГД);
- результат фінансової діяльності (РФД);
- результат фінансово-господарської діяльності (РФГД).

Матриця допомагає спрогнозувати «критичний шлях» підприємства на майбутній час, намітити допустимі межі фінансового ризику і виявити поріг можливостей підприємства.

Квадрати 1, 2 і 3 (головна діагональ матриці) є зоною рівноваги. Над діагоналлю (квадрати 4, 5, 6) знаходиться зона успіхів, в якій значення показників позитивні і відбувається створення ліквідних засобів.

Чистий грошовий потік стійко позитивний, фінансовий ризик мінімальний. Під діагоналлю (квадрати 7, 8, 9) знаходиться зона дефіцитів, в ній відбувається споживання ліквідних засобів і значення показників негативні.

Розглянемо можливі положення підприємства на матриці фінансової стратегії і можливі шляхи їх зміни.

Квадрат 1. Батько сімейства. Темпи зростання обороту нижче за можливих. Існують резерви. Можливий перехід в квадрати 4, 2 і 7.

Квадрат 2. Стійка рівновага. У цій ситуації підприємство знаходиться в стані фінансової рівноваги і має найбільшу кількість можливих варіантів зміни фінансового положення: квадрати 1, 4, 7, 5, 3, 8.

Квадрат 3. Нестійка рівновага. Стан характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням повернутого капіталу. Ситуація може спостерігатися після виконання інвестиційного проекту. Можливі шляхи виходу 8, 2 і 5.

Квадрат 4. Рантьє. Наявність вільних засобів для здійснення проектів при використанні позикового капіталу. Перехід в квадрати 1, 2, 7.

Квадрат 5. Атака. Надлишок власних засобів, дозволяє розширити свій сегмент ринку. Перехід в 2 і 6.

Квадрат 6. Материнське суспільство. Надлишок ліквідних засобів. Компанія має можливість створення і фінансування дочірніх підрозділів, Перехід в 4 або 5.

Квадрат 7. Епізодичний дефіцит. Дефіцит ліквідних засобів через неспівпадіння термінів надходження і витрачання засобів. Перехід в 1, 2, 8.

Квадрат 8. Дилема. Є дефіцит ліквідних засобів, що частково покривається за рахунок запозичення. Перехід в 2, 7, 9.

Квадрат 9. Криза. Кризовий стан підприємства. Необхідність зменшувати усі інвестиції або дробити підприємство. Потреба у фінансовій підтримці. Можливий перехід в 8 або 7.

Проте, необхідно відзначити негативні тенденції, які можуть створити труднощі в перспективі. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» у значному обсязі не вистачає власних оборотних коштів. Знос основних фондів може незабаром перейти критичну межу і поставити підприємство перед проблемою виживання. Таким чином, поточний фінансовий стан підприємства

таїть в собі різноманітні дії фінансових ризиків.

Результат фінансово-господарської діяльності підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» у 2018 р. вийшов негативним, тому потрапляє в область діагоналі – потреба у фінансовій підтримці. Така ситуація характерна для дев'ятого квадрата матриці стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства (рис. 3.4).

	РФД < 0	РФД ≈ 0	РФД > 0
РГД > 0	Квадрат 1 «Батько сімейства»	Квадрат 4 «Рантьє»	Квадрат 6 «Материнське суспільство»
РГД ≈ 0	Квадрат 7 «Епізодичний дефіцит»	Квадрат 2 «Стійка рівновага»	Квадрат 5 «Атака»
РГД < 0	Квадрат 9 «Криза»	Квадрат 8 «Дилема»	Квадрат 3 «Нестійка рівновага»

Рис. 3.4 – Матриця стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

Дане положення носить назву «Криза». Кризовий стан підприємства. Необхідність зменшувати усі інвестиції або дробити підприємство. Потреба у фінансовій підтримці. Можливий перехід в 8 або 7. Підприємство знаходиться на стадії «гальмування» розвитку фінансово-господарської діяльності. Оскільки підприємство знаходиться на стадії гальмування розвитку фінансово-господарської діяльності, то пріоритетною сферою такого розвитку, що забезпечує реалізацію фінансової стратегії є формування достатнього рівня фінансового забезпечення підприємства.

З метою поліпшення та підвищення рівня фінансового стану підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод», необхідно звернути увагу на управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Для виходу підприємства із квадрата 9 та переходу у позицію, наприклад,

квадрат 7 «Епізодичний дефіцит» можна порекомендувати наступні заходи:

1. Подальше скорочення дебіторської заборгованості. З цією метою необхідно зробити наступне:

– жорсткіше контролювати стан розрахунків з покупцями за відстроченими (простроченими) заборгованостями;

– по можливості орієнтуватися на більше число покупців, щоб зменшити ризик несплати одним або декількома покупцями;

– стежити за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською призводить до неплатоспроможності підприємства.

2. Збільшення власних засобів підприємства шляхом залучення інвестицій.

3. Переглянути структуру управління фінансами, що може дати більш ефективне використання грошових ресурсів.

4. Оптимізувати основні засоби.

5. Планувати свою діяльність і одержувати від неї прибуток.

6. Звернути увагу на збільшення короткострокових зобов'язань, оскільки це може стати причиною зниження фінансування і надійності перед кредиторами, що може призвести до банкрутства.

Використання даної матриці дозволяє підприємству адекватно приймати рішення щодо комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення цілей фінансової стратегії. В межах запропонованої матриці можна розглядати проблему співвідношення цілей і ресурсів розвитку підприємства у динаміці, надаючи можливість формулювати фінансову стратегію, пріоритетні сфери розвитку, що забезпечують її реалізацію і модифікують фінансову стратегію у результаті зміни важливих параметрів функціонування підприємства.

У результаті аналізу фінансової стійкості ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» було виявлено, що стійкість підприємства у 2018 р. була кризовою протягом усього аналізованого періоду. Заходи, що спрямовані на

підвищення фінансової стійкості підприємства наведено в (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Заходи, що спрямовані на підвищення фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

Заходи	Напрями
1. Посилення контролю та аналізу дебіторської заборгованості	Розробка ефективної методики надання комерційного кредиту замовникам та інкасації коштів
2. Факторингові операції	Прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості
3. Спонтанне фінансування	Стимулювання замовників до прискорення оплати наданих їм послуг, залучення нових клієнтів
4. Створення резерву сумнівних боргів	Попередження виникнення втрат у зв'язку з виникненням фінансових труднощів у клієнтів
5. Здійснення короткострокових фінансових вкладень за рахунок нерозподіленого прибутку	Отримання додаткового доходу

Аналіз та управління дебіторською заборгованістю передбачає контроль за оборотністю коштів у розрахунках. Прискорення оборотності коштів в динаміці розглядається, як позитивна тенденція. Загальна схема контролю за дебіторською заборгованістю, як правило, включає в себе кілька етапів:

Етап 1. Задається критичний рівень дебіторської заборгованості; всі розрахункові документи, які відносяться до заборгованості, що перевищує критичний рівень, підпадають під перевірку в обов'язковому порядку.

Етап 2. Із розрахункових документів здійснюється контрольна вибірка.

Етап 3. Перевіряється реальність сум дебіторської заборгованості у відібраних документах. Зокрема можуть направлятися листи контрагентам з проханням підтвердити реальність проставленої в документі суми.

Однією з ключових проблем підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» на сьогоднішній день є проблема дефіциту грошових коштів, тобто високоліквідних активів. Це обумовлено активним наданням комерційного кредиту клієнтам та відсутністю жорсткого контролю за інкасуванням наданих комерційних кредитів.

На підприємстві ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» існують значні внутрішні резерви та механізми, що дозволяють управляти

дебіторською заборгованістю більш ефективно і отримати додаткові обігові кошти. Щоб ефективно управляти дебіторською заборгованістю, підприємству необхідно виконувати наступні рекомендації:

- контролювати стан розрахунків з клієнтами та своєчасно пред'являти позовні заяви;
- орієнтуватися на якомога більшу кількість покупців;
- стежити за відповідністю кредиторської та дебіторської заборгованості.

Основними напрямками політики прискорення та підвищення ефективності розрахунків є використання факторингових операцій та спонтанного фінансування [27].

Для реалізації факторингових операцій рекомендується передати банку-фактору дебіторську заборгованість за товари покупців підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод». Також необхідно переглянути максимальні терміни відстрочки платежів для цих клієнтів у бік збільшення щоб уникнути виникнення регресу. У табл. 3.4 представлені умови надання факторингових послуг обслуговуючим банком для підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Таблиця 3.4 – Тарифи банку на факторингове обслуговування

Послуга	Тариф
Факторингове фінансування, %	19
Управління дебіторською заборгованістю, %	0
Обробка документів, %	1,5

Передбачається, що у прогнозованому році відбудеться зростання обсягу продажів у розмірі 10% за рахунок розширення асортименту товарів, залучення нових клієнтів на постійній основі та покращення економічної ситуації в країні.

У табл. 3.5 розрахуємо ліміт фінансування, витрати і утворення додаткового доходу при використанні факторингу ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» в прогнозованому періоді.

Таблиця 3.5 – Аналіз ефективності використання факторингу ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» в прогнозованому періоді за обраною категорією дебіторів

Показник	Результат
Середньомісячний торговий оборот, тис. грн	1094245
Відстрочення платежу за договором надання послуг, днів	15
Загальний ліміт фінансування, тис. грн	547122
Розмір фінансування, %	90
Факторингове фінансування, %	1,584
Комісія за факторингове фінансування, тис. грн	116998
Комісія за обробку документів, %	0,125
Комісія за обробку документів, тис. грн	684
Загальні витрати на факторинг, тис. грн	117681
Рентабельність продажів, %	0,25
Коефіцієнт відношення валового прибутку до собівартості, %	0,09
Додатковий дохід за 15 днів, тис. грн	40514
Додатковий дохід за рік, тис. грн	368484

Як видно з таблиці, річний дохід від використання факторингу за вирахуванням витрат на його здійснення складе 368484 тис. грн, що підтверджує ефективність його застосування на досліджуваному підприємстві.

Порівняємо показники дебіторської заборгованості після впровадження описаних заходів (табл. 3.6).

Як видно з таблиці, завдяки застосуванню факторингу, середньорічна дебіторська заборгованість за товари зменшиться на 156460 тис. грн, кількість оборотів, здійснюваних нею за рік збільшиться на 298,1 дні. Отримані результати підтверджують ефективність застосування факторингу на підприємстві ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Таблиця 3.6 – Порівняння показників дебіторської заборгованості ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» до та після впровадження факторингу

Показник	Величина показника до впровадження факторингу	Величина показника в прогнозованому періоді	Абсолютне відхилення

Виручка-нетто, тис. грн	11937213	13130934	1193721
Середньорічна дебіторська заборгованість, тис. грн	192935	36475	-156460
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, оборотів	61,9	360,0	298,1
Період погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	6	1	-5

Розв'язок завдання зниження дебіторської заборгованості за товари вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів.

На практиці для такого поєднання використовується метод спонтанного фінансування – надання знижок покупцям за скорочення термінів розрахунків.

Спонтанне фінансування є вигідним як для постачальника, так і для покупця. Більше того, воно дозволяє отримати деякі непрямі вигоди: поліпшується ліквідність балансу і всі фінансово-економічні показники ефективності роботи підприємства;

- формується позитивний імідж підприємства, що дбає про своїх клієнтів;

- спонтанне фінансування, як метод фінансового менеджменту, сприяє зниженню дебіторської заборгованості.

Також, для підвищення фінансової стійкості підприємству необхідно вишукувати резерви по збільшенню темпів нагромадження власних джерел, забезпеченню матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Висновки до розділу 3

Головні орієнтири щодо становлення моделі корпоративного управління ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мають націлюватись на виконання нею таких функцій як: вироблення стратегії, захист прав акціонерів та інших зацікавлених осіб, прозорість та відкритість, моніторинг діяльності.

З метою удосконалення корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» нами запропоновано організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі корпоративного управління підприємством, в основі якого лежать доміанти і модель формування фінансової стратегії підприємства. Даний механізм враховує взаємозв'язки, взаємообумовленість і взаємовплив між системою корпоративного управління та її складовою – фінансовою стратегією підприємства, що дозволяє більш обґрунтовано розробляти практичні рекомендації щодо напрямів фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Загальну модель розробки і впровадження стратегії підприємства, що, на відміну від існуючих, містить систему критеріїв вибору стратегії, які дозволяють оцінити основні характеристики майбутньої стратегії та встановити її переваги в порівнянні з іншими стратегіями і систему обмежень процесу реалізації стратегії, що відображає внутрішні критерії раціонального розподілу ресурсів.

Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства має базуватися на корпоративних стратегіях розвитку з метою удосконалення управління капіталом і рухом коштів у довгостроковій перспективі. Вирішальною є головна стратегія, спрямованість якої впливає на зміст функцій управління стійким станом.

З метою формування ефективної стратегії фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» запропоноване використання факторингових операцій. Для реалізації факторингових операцій рекомендується передати банку-фактору дебіторську заборгованість за товари покупців підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Також необхідно переглянути максимальні терміни відстрочки платежів для цих клієнтів у бік збільшення щоб уникнути виникнення регресу. річний дохід від використання факторингу за вирахуванням витрат на його здійснення

складе 368484 тис. грн.

При цьому, завдяки застосуванню факторингу, середньорічна дебіторська заборгованість за товари зменшиться на 156460 тис. грн, кількість оборотів, здійснюваних нею за рік збільшиться на 298,1 дні.

Розв'язок завдання зниження дебіторської заборгованості за товари вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів.

ВИСНОВКИ

Під корпоративною фінансовою стратегією слід розуміти довгострокові якісно визначені напрями фінансової діяльності підприємства з орієнтацією на фінансові можливості, наслідуючи які підприємство вирішує завдання відносно поведінки, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі і реалізація яких знаходить відображення у фінансових показниках. Вони забезпечують ефективне досягнення і підтримку конкурентних переваг підприємства в довгостроковій перспективі.

В системі стратегічного управління корпоративна фінансова стратегія займає найважливіше місце, оскільки з її реалізацією пов'язана довгострокова фінансова і економічна політика підприємства. Практично корпоративна фінансова стратегія є ключовим носієм інформації про майбутній розвиток підприємства, на основі якої формується його імідж, залучаються інвестори, підвищується довіра кредиторів.

Формування корпоративної фінансової стратегії підприємства має здійснюватися з урахуванням: впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; наявності виробничого, фінансового, маркетингового та кадрового потенціалу. Залежно від цього, підприємства можуть формувати такі фінансові стратегії, які дозволять досягти позитивного результату, зокрема, стабілізувати їх фінансову стійкість, прибутковість, конкурентоспроможність, зберегти певні позиції на ринку. Адже правильний вибір фінансової стратегії є необхідною умовою вдосконалення управління діяльністю підприємств та підвищення ефективності їх діяльності.

Діючу фінансову стратегію не можливо оцінити одним узагальнюючим показником. Така оцінка може здійснюватися на основі отриманих результатів, що відображаються в показниках ефективності та діяльності підприємства – внутрішньої, зовнішньої та загальної економічної ефективності. Оцінку обраних критеріїв ефективності слід здійснювати в

комплексі, оскільки запропоновані показники взаємозв'язані та взаємообумовлені. За результатами оцінки фінансова стратегія приймається до реалізації або доробляється за зазначеними критеріями.

На основі проведеного аналізу фінансового стану ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» можна зробити висновок, що загальна величина капіталу підприємства протягом всього періоду, що аналізується є нестійкою й коливається від 4971055 тис. грн у 2016 р. до 4632625 тис. грн у 2018 р. Таке зменшення протягом аналізованого періоду капіталу відбувалося головним чином за рахунок більш високих темпів зменшення зобов'язань підприємства порівняно зі зростанням власного капіталу. Так у 2018 р. порівняно з 2016 р. власний капітал зріс на 5190884 тис. грн (43,9%), у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 2265644 тис. грн, у 2018 р. спостерігається зростання на 2925240 тис. грн проти попереднього року.

Найбільшу питому вагу займають оборотні активи, проте їх частка має тенденцію до зниження, а саме: у 2017 р. проти 2016 р. зменшення частки оборотних активів склало з 65,5% до 56,7%, у 2018 р. порівняно з попереднім роком їх питома вага знижується на 5,0% – до 51,7%. У структурі позикового капіталу, найбільша питома вага припадає в 2016–2018 рр. на поточні зобов'язання і забезпечення. Крім того, протягом аналізованого періоду спостерігається зростання їх питомої ваги з 69,2% до 88,4%. Найменша частка серед всіх зобов'язань підприємства припадає на поточне забезпечення та інші поточні зобов'язання. При цьому спостерігається тенденція до зростання частки останніх. Так, якщо в 2016 р. на поточне забезпечення припадало 1,1%, то в 2018 р. – 3,2%.

Станом на кінець 2018 р. підприємство володіло оборотними активами в розмірі 2394330 тис. грн. Порівняно з 2016 р. їх сума зменшилася на 25,5%. Водночас, порівняно з 2016 р. констатовано зниження оборотних активів в 2017 р. на 716126 тис. грн, а у 2018 р. на 5,7% (145975) проти попереднього року. На негативну динаміку оборотних активів у 2017 р. в порівнянні з 2016 р. вплинуло зниження обсягів дебіторської заборгованості та на

1600958 тис. грн (-64,9%) та інших оборотних активів на 43337 тис. грн (-64,8%), що свідчить про зниження ліквідності підприємства. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів у 2018 рр. займає вартість запасів – 57,9%.

Простежується зростання у 2018 р. чистого доходу від реалізації товарів на 1861536 тис. грн або на 118,5% порівняно з 2016 р. Дане зростання відбулося за рахунок зростання у 2016–2018 рр. реалізації товарів. Дещо меншими темпами відбулося збільшилась собівартість товарів, а саме на 10,9%, або на 1076653 тис. грн.

У 2017 р. та 2018 р. підприємство досягло прибутковості діяльності і відповідно відбулось зростання величини отриманого чистого прибутку порівняно з базовим 2016 р. на 2702736 тис. грн (737,4%) та 3269210 тис. грн (912,9%) відповідно. На збільшення чистого фінансового результату діяльності підприємства вплинуло не лише зростання доходів основної, а й активізація підприємства в сфері отримання прибутку від іншої операційної та фінансової діяльності..

Спостерігаємо рентабельну діяльність підприємства протягом усього періоду 2017–2018 рр. Найвищий рівень рентабельності мав показник використання основних засобів 157,6% у 2017 р. та 193,4% у 2018 р. У 2016 р. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мав рентабельним лише продаж продукції. Наведені дані свідчать, що протягом періоду 2017-2018 рр. підприємство змогло досягти позитивних значень основних показників рентабельності та забезпечити динаміку їх зростання.

Головні орієнтири щодо становлення моделі корпоративного управління ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» мають націлюватись на виконання нею таких функцій як: вироблення стратегії, захист прав акціонерів та інших зацікавлених осіб, прозорість та відкритість, моніторинг діяльності.

З метою удосконалення корпоративної фінансової стратегії ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» нами запропоновано організаційний механізм формування фінансової стратегії в системі

корпоративного управління підприємством, в основі якого лежать доміанти і модель формування фінансової стратегії підприємства. Даний механізм враховує взаємозв'язки, взаємообумовленість і взаємовплив між системою корпоративного управління та її складовою – фінансовою стратегією підприємства, що дозволяє більш обґрунтовано розробляти практичні рекомендації щодо напрямів фінансового розвитку підприємств із врахуванням їх стратегічних можливостей.

Загальну модель розробки і впровадження стратегії підприємства, що, на відміну від існуючих, містить систему критеріїв вибору стратегії, які дозволяють оцінити основні характеристики майбутньої стратегії та встановити її переваги в порівнянні з іншими стратегіями і систему обмежень процесу реалізації стратегії, що відображає внутрішні критерії раціонального розподілу ресурсів.

З метою формування ефективної стратегії фінансової стійкості підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» запропоноване використання факторингових операцій. Для реалізації факторингових операцій рекомендується передати банку-фактору дебіторську заборгованість за товари покупців підприємства ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод».

Також необхідно переглянути максимальні терміни відстрочки платежів для цих клієнтів у бік збільшення щоб уникнути виникнення регресу. річний дохід від використання факторингу за вирахуванням витрат на його здійснення складе 368484 тис. грн. При цьому, завдяки застосуванню факторингу, середньорічна дебіторська заборгованість за товари зменшиться на 156460 тис. грн, кількість оборотів, здійснюваних нею за рік збільшиться на 298,1 дні. Розв'язок завдання зниження дебіторської заборгованості за товари вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексін Г.О. Факторний аналіз Дюпон як інструмент фінансової стратегії підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 10(3). С. 8–12.
2. Бабяк Н.Д., Білоцька І.А. Бізнес-середовище – корпоративні фінансові стратегії: проблеми синхронізації в Україні. *Інтелект XXI*. 2018. № 6. С. 137–141.
3. Базика С.К. Бюджетне планування як інструмент фінансового стратегічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 18. С. 114–118.
4. Безус П.І., Безус А.М., Кальний С.В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. ; Акад. муніцип. упр. Київ : АМУ, 2014. 212 с.
5. Бердар М.М. Фінансова стратегія стійкого розвитку підприємства і підходи до її обґрунтування. *Економіка та держава*. 2014. № 9. С. 52–55.
6. Белоусова С.В. Теоретичні імперативи фінансової стратегії підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 3–2. С. 73–77.
7. Білик М.Д. Розробка фінансової стратегії на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 6. С. 158–164.
8. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. К.: Эльга, Ника-Центр, 2005. 656 с.
9. Бражник Л.В., Дорошенко О.О. Вибір фінансової стратегії розвитку підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38(1). С. 99–103.
10. Бруслиновська І.В., Матвійчук В.І. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. Вип. 3. С. 100–111.
11. Бугай В.З., Різник В.С. Формування фінансової стратегії підприємства в сучасних умовах. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 3. С. 20–26.

12. Вахович І.М., Вахович В.Р., Олійник В.В. До питання дослідження фінансової стратегії підприємства. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2016. Вип. 13(2). С. 34–48.
13. Власова К.Э., Кирова Е.В. Финансовая стратегия: теоретические основы и методика разработки [Электронный ресурс]. Современный менеджмент: проблемы и решения: материалы Международной заочной научно-практической конференции. Новосибирск, 2010. С. 62–71.
14. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 1. № 56. С. 35– 40.
15. Гудзь О.Є., Навроцький С.А., Алексійчук В.М. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства *Облік і фінанси*. 2013. № 2. С. 69–86.
16. Домбровська С.О., Лапіна І.С. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. Вип. 25(1). С. 138–141.
17. Економіка і фінанси підприємства : підручник / Х.І. Цвайг [та ін.] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС, 2014. 698 с.
18. Іщенко Н.А. Формування фінансової стратегії розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 324–328.
19. Кіктенко О.В., Буря В.В. Механізми поліпшення фінансової стратегії розвитку підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 115–120.
20. Костак З.Р. Роль фінансово-економічної безпеки у стратегічному розвитку підприємницьких структур. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2015. Вип. 49. С. 221–225.
21. Костирко Л.А., Костирко Р.О., Темнікова Н.В. Стратегічний фінансовий менеджмент : навч. посіб. ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ : Ноулідж, 2014. 431 с.

22. Крикавський Є.В., Люльчак З.С. Економіка і фінанси підприємств : навч. посіб.; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 694 с.
23. Летуча А.А., Летуча О.В. Стратегія фінансового оздоровлення підприємств металургійного комплексу України в умовах глобалізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 1. С. 108–111.
24. Мельник І.В. Фінансова політика підприємства як форма реалізації фінансової стратегії. *Агросвіт*. 2011. № 5. С. 45–48.
25. Мельник П.І. Фінанси підприємств у ринкових умовах : навч. посіб. ; Черніг. нац. технол. ун-т. Чернігів : ЧНТУ, 2015. 217 с.
26. Назарова Т.Ю., Мілентьєва Ю.В. Формування фінансової стратегії: теоретичний аспект. *Вісник Національного технічного університету "ХПИ". Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2018. № 4. С. 110–113
27. Непочатенко О.О., Бондаренко Н.В., Непочатенко О.А. Фінанси підприємств у схемах і таблицях : навч. посіб. Умань : Сочінський [вид.], 2015. 382 с.
28. Носач І.В., Лебедєва Д.О. Сутність та роль фінансової стратегії вітчизняних підприємств *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 409–413.
29. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент : підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 507 с.
30. Пестовська З.С., Гриценко Є.Г. Формування фінансової стратегії підприємства на основі модифікації системи збалансованих показників. *Академічний огляд*. 2017. № 2. С. 21–31.
31. Петрова А.И., Заруднев А.И. Финансовая стратегия как инструмент управления стоимостью предприятия в современных экономических условиях [Электронный ресурс]. *Современные научные исследования и инновации*. 2013. № 10.
32. Плікус І.Й. Методичні підходи щодо розробки фінансової стратегії

розвитку підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2002. Вип. 159. С. 90–99.

33. Поважний О.С., Ясинська Н.А., Шира Н.О. Фінанси підприємств : підручник ; Донец. держ. ун-т упр. Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. 503 с.

34. Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств. Підручник. К.: КНЕУ, 2010. 384 с.

35. ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» [Електронний ресурс]. Офіційний сайт підприємства. URL : <http://dmz-petrovka.dp.ua/>

36. Семенов А.Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 4. С. 119–125.

37. Сердюков К.Г., Малишкіна К. Ю. Сутнісна характеристика корпоративної фінансової стратегії господарюючого суб'єкта. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. № 1. С. 258–266.

38. Софійчук К.К. Результати впровадження моделей контролінгу у процесі реалізації фінансової стратегії підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 1. С. 79–81.

39. Степанова Д.С., Яременко А.М. Розроблення фінансової стратегії для стабілізації фінансового стану підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 27(2). С. 62–66.

40. Стратегічне управління: [навч. посіб.] / [В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко] К.: Центр учбової літератури, 2013. 272 с.

41. Стратегічний фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Костирко Л.А. [та ін.] ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – 2-ге вид., перероб. та допов. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. 464 с.

42. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О. В. Економіка і фінанси підприємства : [підручник] ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування

України. Київ : Компрінт, 2015. 465 с.

43. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : Знання, 2012. 815 с.

44. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика.; пер. с англ. М. : Дело, 1997. 864 с.

45. Фінанси підприємств : навч. посіб. / [Абакуменко О.В. та ін.] ; за заг. ред. проф. Л.О. Коваленко ; Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігов ; Ніжин : Лук'яненко В. В. : Орхідея, 2016. 393 с.

46. Фінанси підприємств : підручник / [А.М. Поддєрьогін та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – 8-е вид., переробл. та допов. К. : КНЕУ, 2013. 519 с.

47. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [Бець М.Т. та ін. ; за наук. ред. С.В. Князя] ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. 223 с.

48. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [В.М. Боронос та ін.] ; за заг. ред. проф. В. М. Бороноса ; Сум. держ. ун-т. Суми : Сумський державний університет, 2012. 538 с.

49. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / М.А. Крутько [та ін.] ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. Харків : Міськдрук, 2016. 309 с.

50. Фінансовий менеджмент. Практикум : навч. посіб. / [Білик М.Д. та ін.] ; за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2015. 335 с.

51. Формирование финансовой стратегии организации [Електронний ресурс] / [О.А. Кузнецова, И.А. Ишеева, Ю.В. Дворникова] *Концепт*. 2013. Спецвыпуск № 4. URL : <http://e-koncept.ru/2013/13533.htm>.

52. Халатур С.М., Костенко Д.С. Фінансова стратегія підприємств національної економіки України. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28(3). С. 107–115.

53. Харчук Т.В. Сутність та значення фінансової стратегії і політики підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 9. С. 48–49.
54. Холт Р.Н. Основи фінансового менеджмента. М.: МГИМО, 2005. 536 с.
55. Хома І.Б., Андрушко Н.І., Слюсарчик К.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб.; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – 2-ге вид. Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 339 с.
56. Хрущ Н.А., Корпан О.С. Фінансова стратегія в системі корпоративного управління підприємствами. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2013. Вип. 3. С. 120–126.
57. Худик О.Б. Обґрунтування фінансової стратегії на основі системного аналізу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 2(1). С. 114–121.
58. Чайковська В.П. Фінансова політика: підходи до розуміння та значення в діяльності підприємства. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Економіка*. 2013. Вип. 23. С. 247–251.
59. Чуняк О.В. Домінантні напрями фінансової стратегії підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(2). С. 173–177.
60. Шапурова О.О. Підходи до формування фінансової стратегії промислового підприємства: теоретичні та практичні аспекти. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 6. С. 113–118.
61. Швець Ю.О., Мозолєвська А.І. Сучасний стан формування фінансової стратегії промислового підприємства та шляхи її реалізації. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 34. С. 235–242.
62. Шевченко В.А. Формування фінансової стратегії підвищення вартості підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 12. С. 180–184.
63. Шевченко Т.Є., Лозовська О.І. Методичні підходи до управління

фінансовою стратегією підприємства. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2014. Вип. 14. С. 225-230.

64. Юрчишена Л.В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Вінниця : ВФЕУ, 2013. 259 с.

65. Янковська В.А., Сапота А.В. Аналіз методичних підходів до формування фінансової стратегії підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 12(3). С. 57–60

66. Янковська В.А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства. *Вісник НТУ «ХПИ»*. 2013. № 50 (1023). С. 182–187.

67. Яфінович О. Фінансова політика інноваційного розвитку: сутність та цілі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2011. Вип. 127. С. 37–42.

68. Bernstein L.A., Wild John J. Financial Statement Analysis : Theory, Application and Interpretation. McGraw Hill, 2006. 738 p.

69. Brigham E.F., Ehrhardt M. C. Financial management : theory and practice. Thomson South-Western, 2008. 1074 p.

70. Chang C., Lee A. C., Lee C. F. Determinants of capital structure choice : A structural equation modeling approach. *The Quarterly Review of Economics and Finance*. Vol. 49. Is. 2, May 2009. P. 197–213.

71. Fabozzi F.J. Financial Management and Analysis. John Wiley & Sons, Inc., 2008. 1022 p.

**Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ**

Я, Симець Юлія Віталіївна, студентка 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит» , адреса електронної пошти _____,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Корпоративна фінансова стратегія ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям *академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.*

Дата _____ Підпис _____ Симець Ю.В.

Дата _____ Підпис _____ Сейсебаєва Н.Г.

ДОДАТОК А

Агрегований Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016-2018 рр.

Актив	Код рядка	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	5142	5163	11020
первісна вартість	1001	11183	13270	18594
накопичена амортизація	1002	6041	8107	7574
Незавершені капітальні інвестиції	1005	112112	202289	554920
Основні засоби:	1010	1535029	1468046	1436661
первісна вартість	1011	4130996	4140888	4306369
знос	1012	2595967	2672842	2869708
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	189819	0
інші фінансові інвестиції	1035	2927	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2019	3062	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	67009	235673
Інші необоротні активи	1090	57395	26	21
Усього за розділом I	1095	1714624	1935414	2238295
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	665218	841274	1385290
Виробничі запаси	1101	398260	576239	512010
Незавершене виробництво	1102	86403	93527	191038
Готова продукція	1103	179245	159066	681859
Товари	1104	1310	12442	383
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1388363	667787	192935
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	33776	137571	95476
з бюджетом	1135	1037072	682842	577345
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	191579	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6174	5461	822
Поточні фінансові інвестиції	1160	2151	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	56807	183594	118929
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	56807	183594	118929
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	66870	21776	23533
Усього за розділом II	1195	3256431	2540305	2394330
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	5862	0
Баланс	1300	4971055	4481581	4632625

Пасив	Код	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018
-------	-----	------------	------------	------------

	рядка			
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	574994	574994	574994
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	16	22	22
Емісійний дохід	1411	16	22	22
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-6236919	-3971004	-1045724
Неоплачений капітал	1425		0	
Вилучений капітал	1430		-277	-317
Інші резерви	1435		0	0
Усього за розділом I	1495	-5661909	-3396265	-471025
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	2813909	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	458495	572736	592407
Усього за розділом II	1595	3272404	572736	592407
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	1954923
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	6806464	6915608	1531611
за розрахунками з бюджетом	1620	22144	87922	53837
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	10213	15815	18019
за розрахунками з оплати праці	1630	40658	64278	83039
за одержаними авансами	1635	364040	89227	706925
Інші поточні зобов'язання	1690	117041	132260	162889
Усього за розділом III	1695	7360560	7305110	4511243
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	4971055	4481581	4632625

ДОДАТОК Б

Агрегований Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ «ЄВРАЗ Дніпровський металургійний завод» за 2016-2018 рр. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10075677	15775022	11937213
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-9850690	-14846405	-10927343
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0	
Валовий: прибуток	2090	224987	928617	1009870
Валовий: збиток	2095			
Інші операційні доходи	2120	27989	353615	195274
Адміністративні витрати	2130	-67694	-169409	-314233
Витрати на збут	2150	-347092	-556251	-703982
Інші операційні витрати	2180	-579700	-366001	-93490
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	190571	93439
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-741510	0	
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	4709	9277	7178
Інші доходи	2240	1274988	2337077	2969661
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0
Фінансові витрати	2250	-859969	-223121	-62723
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0
Інші витрати	2270	-971	-830	-229762
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	2312974	2777793
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-322753	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	67009	168664
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	2379983	2946457
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-322753		

ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

		2016	2017	2018
Матеріальні затрати	2500	8299592	13042093	9253150
Витрати на оплату праці	2505	404270	496520	693761
Відрахування на соціальні заходи	2510	99041	41379	177577
Амортизація	2515	218698	215965	226628
Інші операційні витрати	2520	1823575	2142109	1687932
Разом	2550	10845176	15938066	12039048

